

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
katedra práva

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku –
pro hospodářské vztahy s frankofonními zeměmi

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Využití evropských strukturálních fondů
českými podniky po vstupu do EU

Vedoucí diplomové práce:

Judr. Rudolf Hrubý

Autor:

Bc. Tereza Malíková

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tereza MALÍKOVÁ**

Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Využití evropských strukturálních fondů českými podniky po vstupu do EU**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je provést formou rešerše porovnání komunitárního práva ES a práva ČR vztahující se k využití strukturálních fondů právníckými a fyzickými osobami v podmínkách ČR. Na konkrétních případech popsat postup při získávání finančních prostředků z těchto fondů. Analyzovat nejčastější příčiny odmítnutí projektu. Vlastní návrhy a doporučení na zvýšení úspěšnosti v této oblasti.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Vývoj vztahů mezi ČR a EU
3. Společná obchodní politika
4. Vznik a zásady Jednotného evropského trhu
5. Důsledky vstupu ČR do EU
6. Vznik a vývoj strukturálních fondů
7. Evropský sociální fond v ČR
 - navrhování projektů
 - hodnocení projektů
 - rozhodnutí o přidělení finančních prostředků
 - průběh realizace projektu a administrativa s tím spojená

Výhled do budoucna

8. Závěr

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 50-60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Fiala, P., Pitrová, M.: Evropská unie. 1. vyd., Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2003.

Tichý, L., aj.: Evropské právo. 3. vyd., C. H. Beck, Praha, 2006.

Týč, V.: Základy práva Evropských společenství pro ekonomy. 4. aktualizované vydání, Linde, Praha, 2004.

Strukturální fondy jako hlavní nástroj regionální politiky EU, příprava ČR na jejich využívání. MMR ČR, Praha, 1998.

Lukáš: Regionální a strukturální politika EU. Národní vzdělávací fond, Praha, 2000.

Nařízení Rady ES č. 1260/1999 o obecných ustanoveních ke strukturálním fondům EU a ostatní nařízení související s jednotlivými SF.

Průvodce fondy Evropské unie. MMR ČR, odbor vnějších vztahů, 2004.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů pro ESF.

Programový dodatek OP Rozvoj lidských zdrojů.

Evropský sociální fond v ČR. Příručka pro žadatele o finanční podporu grantových projektů OP RLZ.

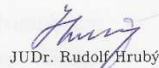
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Hrubý
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: 12. února 2007

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (I)
370 05 České Budějovice
L.S.

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 20. března 2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Využití evropských strukturálních fondů českými podniky po vstupu do EU“ vypracovala samostatně pod vedením Judr. Rudolfa Hrubého na základě vlastních zjištění a materiálů, uvedených v přehledu použité literatury.

V Českých Budějovicích dne 10. dubna 2009

Tereza Malíková

Děkuji touto cestou všem, kteří mi svými radami a připomínkami napomohli k úspěšnému vypracování této práce. Zejména děkuji vedoucímu diplomové práce panu JUDr. R. Hrubému za odborné vedení, pomoc a cenné rady při koncipování mé diplomové práce.

V Českých Budějovicích dne 10. dubna 2009

Tereza Malíková

Obsah

1. ÚVOD	9
2. VÝVOJ VZTAHŮ MEZI ČR A EU	11
2.1 ZALOŽENÍ EU	11
2.2 ČR A EU	14
3. SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA	18
4. VZNIK A ZÁSADY JEDNOTNÉHO EVROPSKÉHO TRHU	19
5. DŮSLEDKY VSTUPU ČR DO EU	21
5.1 INFORMAČNÍ ZDROJE O EU	22
5.2 VEŘEJNÉ ZAKÁZKY	23
5.3 PROGRAMY EU	25
5.4 DEFINICE MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKU	26
6. VZNIK A VÝVOJ STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ	28
6.1 OBDOBÍ 1958 - 1974	28
6.2 OBDOBÍ 1975 - 1988	30
6.3 OBDOBÍ 1989 - 1999	32
6.4 OBDOBÍ 2000 - 2006	37
6.5 OBDOBÍ 2007 - 2013	39
7. EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR.....	43
7.1 NAVRHOVÁNÍ PROJEKTŮ	44
7.2 HODNOCENÍ PROJEKTŮ	47
7.3 ROZHODNUTÍ O PŘIDĚLENÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ	49
7.4 PRŮBĚH REALIZACE PROJEKTU	52
8. PROJEKT „AKORD - PŘÍPRAVA ZÁJEMCŮ A UCHAZEČŮ O PRÁCI PRO PŘEDEM ANALYZOVANÝ TRH PRACOVNÍCH MÍST VE VYBRANÉM ÚZEMÍ“	55
8.1 NÁVRH PROJEKTU AKORD	55
8.2 HODNOCENÍ PROJEKTU AKORD	61

8.3 ROZHODNUTÍ O PŘIDĚLENÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ PROJEKTU AKORD	62
8.4 PRŮBĚH REALIZACE PROJEKTU AKORD	63
8.5 VÝHLED DO BUDOUCNA	74
9. ZÁVĚR.....	76
10. SUMMARY	80
11. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	81
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ.....	85
SEZNAM PŘÍLOH.....	86

Seznam zkratek

ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EURATOM	Evropské společenství atomové energie
EHS (ES)	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
HMU	Hospodářská a měnová unie
InMP	Informační místo pro podnikatele
CEBRE	Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii
MSP	Malé a střední podniky
ESF	Evropský sociální fond
EAGGF	Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství
EIB	Evropská investiční banka
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
FIFG	Finanční nástroj na usměrňování rybolovu
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
JPD3	Jednotný programový dokument pro Cíl 3 pro Prahu
IS EQUAL	Iniciativa Společenství EQUAL
SROP	Společný regionální operační program
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPPA	Operační program Praha – Adaptabilita

1. Úvod

Vývoj České republiky jako takové prošel od konce minulého století řadou na sebe navazujících změn, z nichž tou nejvýznamnější byla přeměna v pluralitní demokracii, ke které dopomohla zásadní změna politických a ekonomických poměrů v roce 1989. V souvislosti s tím došlo k přeorientování centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní, s čímž souvisela i změna trhů, na kterých se čeští vývozci mohli uplatňovat. Těmito změnami bylo započato začleňování ČR do ekonomického a politického systému intenzivně se globalizujícího světa. Tehdy již plně fungující Evropská unie znamenala pro ČR jasnou výzvu. Vzhledem k tomu, že zejména sousední země EU byly nejvýznamnějšími obchodními partnery ČR, ale i proto, že ČR se státy EU sdílela nejdelší část hranic, nebylo možné Evropskou unii jako takovou ignorovat. Bylo více než zřejmé, že vstup do EU je nezbytností a otázkou zůstávalo v podstatě jen to, kdy se tak stane a za jakých podmínek. Proto již od samotného vzniku ČR jedním z hlavních politických cílů byl vstup do EU spolu se vstupem do NATO. Byl jak součástí programů jednotlivých politických stran, tak následně i součástí programů vlád a ve své podstatě i potřebou občanů, pro které vstup do Evropské unie symbolizoval pomyslné definitivní odtržení od komunistické minulosti.

Vstup do EU nebyl jen důsledkem toho, že Unie byla nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR, přispěl k tomu také fakt, že patřila mezi největší investory v ČR a v neposlední řadě je zřejmé, že Českou republiku s Evropskou unií pojí nejen podobné kulturní tradice, ale také civilizační hodnoty.

Řada změn, které souvisely se vstupem do Evropské unie, má vliv na fungování celého státu, jednotlivých firem, ale i na život občanů a potažmo celé společnosti. Možnost čerpání finanční pomoci z prostředků Evropské unie je zásadní pozitivní změnou jak pro českého podnikatele, tak pro celou Českou republiku. Finanční pomoc plynoucí z Evropských strukturálních fondů respektive ze zdrojů Evropské unie napomáhá a

v budoucnu by dále ještě měla napomáhat hospodářskému a sociálnímu růstu České republiky. Jednotlivým občanům může poskytnout pomoc v podobě dalšího vzdělávání, firmám pomoci v jejich rozvoji a zvýšení konkurenceschopnosti nebo např. městům a krajům přispět na budování nové či rekonstrukci stávající infrastruktury. Celkově by efekt z této finanční podpory plynoucí z EU měl být jednoznačně pozitivní a měl by tak zkvalitnit život celé společnosti.

Tato práce si klade za cíl zhodnocení připravenosti a aktuální schopnosti českých subjektů přijímat a efektivně využívat finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. Dalším cílem je samotný popis možností, které české firmy mají, pokud se ucházejí o finanční podporu z Unie, zejména pak z Evropského sociálního fondu. Práce se dále zaměřuje na podrobný popis postupu konkrétní firmy a to od samotného počátku tj. záměru realizovat projekt, přes podání návrhu, hodnocení projektu, až po jeho schválení a realizaci samotnou.

Pro tuto práci jsem využívala převážně odborné právní literatury a periodik, zákonů, smluv a jiných aktů právního řádu EU i ČR, novinových článků, oficiálních internetových stránek jednotlivých institucí EU i ostatních informačních zdrojů o Unii a v neposlední řadě také odborných rad z Informačního místa pro podnikatele při Okresní hospodářské komoře v Kolíně. Nepostradatelnými pro mě byly informace získané během ročního působení ve firmě GARANCIA, s.r.o. Kolín ve funkci koordinátorky projektu AKORD spolufinancovaného ze zdrojů EU a Státního rozpočtu ČR.

2. Vývoj vztahů mezi ČR a EU

2.1 Založení EU¹

Po staletí byla Evropa dějištěm častých válek a krveprolití. V období od roku 1870 do roku 1945 proti sobě jenom Francie a Německo třikrát vedly válku, pokaždé byly ztráty na životech nesmírné. Řada čelných evropských představitelů nabyла přesvědčení, že jediným možným způsobem, jak zajistit trvalý mír mezi svými zeměmi, je jejich hospodářské a politické sjednocení.

A tak v roce 1950 v projevu inspirovaném Jeanem Monnetem francouzský ministr zahraničních věcí Robert Schuman navrhl integraci uhelného a ocelářského průmyslu v západní Evropě. V důsledku toho vzniklo v roce 1951 *Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)*, jehož členy byly: Belgie, Západní Německo, Lucembursko, Francie, Itálie a Nizozemí. Toto společenství bylo takovým úspěchem, že se v průběhu několika dalších let těchto šest zemí rozhodlo jít dále a propojit i ostatní odvětví svých ekonomik. V roce 1957 podepsaly Římské smlouvy zakládající *Evropské společenství atomové energie (EURATOM)* a *Evropské hospodářské společenství (EHS²)*. Členské státy tak začaly odstraňovat překážky vzájemného obchodu a budovat tzv. společný trh.

Další smlouvou v pořadí byla *Maastrichtská smlouva z roku 1992*, která zavedla novou politickou a zároveň hospodářskou strukturu sestávající se ze známých tří pilířů tj. Evropskou unii (EU). Po ní následovala *Amsterdamská smlouva*, která vstoupila v platnost 1. 5. 1999 a poslední smlouvou byla *Smlouva z Nice*, která je platná od 1. 2. 2003, obě tyto smlouvy více či méně pozměňovaly dokumenty předcházející.

Hospodářská a politická integrace členských států Evropské unie znamená, že tyto země musí v mnoha záležitostech rozhodovat společně. Proto byly vypracovány společné

¹POILLOT-PERUZZETTO, S.; LUBY, M.; SVOBODA, P. *Evropské právo a podnik*. Praha: Linde, 2003. str. 21-23; *Evropské unie* [online]. Evropská společenství, 1995-2008 [cit. 2008-03-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/abc/history/index_cs.htm>.

² Tato smlouva byla od přijetí Maastrichtské smlouvy už dále nazývána pouze Smlouva o Evropském společenství (ES)

postupy (tzv. politiky) pro velmi široké spektrum oblastí - od zemědělství po kulturu, od záležitostí týkajících se spotřebitelů po hospodářskou soutěž a od energie až po dopravu a obchod. Zpočátku se pozornost soustředila na společnou obchodní politiku v oblasti uhlí a oceli a na zemědělství. Postupem času a dle aktuálních potřeb byly přidávány další politiky. Cíle některých klíčových politik se změnily tak, jak se měnila situace v příslušné oblasti. Například cílem zemědělské politiky již není výroba co nejlevnějších potravin, ale podpora těch metod zemědělské výroby, které vedou ke zdravým, vysoce kvalitním potravinám a které chrání životní prostředí. Potřeba ochrany životního prostředí je v současné době zohledňována v rámci mnoha politik EU.

Také vztahy Evropské unie se zbytkem světa nabyly na důležitosti. EU s ostatními zeměmi vyjednává významné dohody o obchodu a pomoci a rozvíjí svou společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.

Členským státům určitou dobu trvalo, než odstranily všechny překážky vzájemného obchodu a než se jejich „společný trh“ přeměnil ve skutečný jednotný trh, v rámci kterého se zboží, služby, osoby a kapitál mohou volně pohybovat. Jednotný trh byl formálně dokončen na konci roku 1992, avšak v některých oblastech je ještě nutné práci dokončit.

Co se týče pohybu osob v rámci EU, ten se během 90. let 20. století neobyčejně zjednodušil, neboť došlo k úplnému zrušení celních kontrol a v případě kontrol pasových došlo k jejich zrušení na řadě vnitřních hranic EU. Jedním z důsledků zrušení kontrol je možnost snadnější mobility pro občany EU. Tento fakt souvisí s tzv. *Schengenskou dohodou*.

V roce 1992 se EU rozhodla uskutečnit hospodářskou a měnovou unii (HMU), včetně zavedení jednotné evropské měny spravované Evropskou centrální bankou. Jednotná měna - euro - se stala skutečností 1. ledna 2002, kdy eurobankovky a euromince nahradily národní měnu ve dvanácti z tehdejších patnácti členských států Evropské unie (v Belgii, Finsku, Francii, Itálii, Irsku, Lucembursku, Německu, Nizozemí, Portugalsku, Rakousku, Řecku a Španělsku). Mezi členy eurozóny se dále zařadili rovněž Malta, Kypr, Slovinsko a 1. ledna 2009 také Slovensko.

EU se rozrůstá v postupných vlnách rozšiřování. V roce 1973 se připojilo Dánsko, Irsko a Spojené království, v roce 1981 následovalo Řecko, v roce 1986 Španělsko a Portugalsko a konečně v roce 1995 to bylo Rakousko, Finsko a Švédsko. Čtvrtá vlna rozšiřování proběhla v roce 2004, kdy do Evropské unie vstoupilo deset nových zemí, mezi nimiž byla i Česká republika (dále to bylo Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko). Zatím poslední pátá vlna rozšiřování proběhla v roce 2007, kdy se členy stalo Rumunsko a Bulharsko. K zajištění toho, aby mohla rozšířená EU nadále fungovat efektivně, bylo nutné reformovat její rozhodovací systém. Cesta k této reformě byla započata již ve *Smlouvě z Nice*. Tato smlouva stanovila nová pravidla týkající se velikosti orgánů EU a způsobu jejich práce. Evropská unie tak měla začít bojovat s problémy, které dosavadní institucionální nastavení nemohlo řešit. Zejména poslední dvě vlny rozšíření vyžadovaly zásadní změny v evropské struktuře. Následující *Laekenská deklarace* určila témata debaty a metody, jak reformy provést. Evropská rada v Laekenu rozhodla pro svolání Konventu, který po více jak ročním jednání přišel s návrhem ústavní smlouvy. Ta se však setkala s nesympatií některých členských zemí a ratifikační proces se ocitl v patu. Proto byla vypracována nová reformní smlouva, která byla podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu tzv. *Lisabonská smlouva*. Na rozdíl od ústavní smlouvy, která měla dosavadní smlouvy nahradit, má Lisabonská smlouva změnit stávající smlouvy EU, které jinak zůstávají v platnosti. V současné době je smlouva v ratifikační fázi. K 28. únoru 2009 schválilo smlouvu 25 členských států EU a odmítlo ji pouze Irsko. V České republice byla smlouva schválena zatím pouze Poslaneckou sněmovnou ČR a ke konečnému rozhodnutí zbývá ještě schválení Senátem ČR a podpis prezidenta. Lisabonská smlouva však zůstává předmětem časté kritiky euroskeptiků včetně prezidenta Václava Klause, a to zejména proto, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího možná i problematického směru prohlubování integrace³.

³ *Lisabonská smlouva: smlouva pro Evropu 21.století* [online]. Evropská společnost, 1995-2009 [cit. 2009-03-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm>.

2.2 ČR a EU⁴

Mezi první vstřícné kroky Evropské unie jednoznačně patří rozšíření pomoci poskytované v rámci programu PHARE i na ČR. Již v květnu roku 1990 byla uzavřena první dohoda o obchodní a hospodářské pomoci, v níž se země Unie zavázaly naší zemi poskytnout v obchodě doložku nejvyšších výhod. Zásadním přelomem bylo však uzavření *Evropské (asociační) dohody Evropských společenství s Českou republikou*, která patří do souboru dokumentů o přidružení (Evropské dohody) uzavíraných s cílem umožnit partnerům ve střední a východní Evropě podílet se na procesu evropské integrace s přihlédnutím k jejich ekonomické úrovni a složité transformační fázi jejich vývoje. Československo spolu s Polskem a Maďarskem patřilo mezi první státy, které v prosinci 1991 tyto dohody podepsaly. Dohoda s Československem nevstoupila před jeho rozdělením v platnost a v říjnu 1993 byly s Českou i Slovenskou republikou uzavřeny nové dohody, které platí od 1. února 1995. Evropská dohoda se stala prvořadě důležitým dokumentem, na jehož základě se odvíjel proces sbližování České republiky s Evropskou unií a jehož uplatňování vytvořilo předpoklady pro vstup do EU⁵. Tato dohoda vytvořila mezi oběma stranami pásmo volného obchodu, na němž měly být do deseti let odstraněny dosavadní obchodní překážky v podobě cel a různých druhů kvót. Evropská unie otevřela své trhy mnohem rychleji než Česká republika: od konce roku 1996 byly trhy zemí Unie zcela otevřeny vývozu českých průmyslových výrobků. U obchodu zemědělskými výrobky se postupovalo pomaleji (recipročně). Liberalizace vzájemného obchodu měla pro Českou republiku dalekosáhlé důsledky. Vstřícné kroky Unie pomohly nejen zvýšit exportní potenciál, ale pomohly především kompenzovat ztráty odbytišť po rozpadu RVHP a propadu tranzitivních ekonomik. Nebýt otevření trhů Evropské unie, byl by propad české

⁴Zastoupení Evropské komise v ČR [online]. Evropská společenství, 1995-2009 [cit. 2008-09-10]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/index_cs.htm>.

⁵EUROPA - Portál Evropské unie [online]. Evropská společenství, 1995-2009 [cit. 2008-09-10]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/index_cs.htm>.

ekonomiky v první polovině devadesátých let mnohem hlubší a transformace mnohem pomalejší a složitější. Obchodní propojení ČR a EU se pak během let dále zvyšovalo.

Jak bylo již v úvodu zmíněno, znovuzapojení do evropských struktur patřilo po roce 1989 ke klíčovým bodům zahraniční politiky všech našich vlád. Toto si kladly za cíl také další země střední a východní Evropy. Všem jim bylo známo, že ještě podle Římské smlouvy může každý evropský stát požádat, aby byl přijat za člena Unie. Ovšem nikdy v minulosti neprojevovaly zájem o členství země, které byly tak vzdáleny standardům Unie, což platilo i pro Československo po roce 1989. V minulosti byly do Unie přijímány země s fungující tržní ekonomikou, dlouhodobými a rozsáhlými obchodními styky se zeměmi EU a přirozeně se stabilními demokratickými institucemi, právním státem a s praxí dodržování lidských práv. S ohledem k tomu musela Unie na tuto situaci reagovat a postupně formulovat svou politiku vůči celému regionu. Tak byla v roce 1993 zformulována tři tzv. kodaňská kritéria:

- *politické*: stabilní instituce garantující demokracii, právní stát, ochrana lidských práv a respektování menšin;
- *hospodářské*: fungující tržní hospodářství a schopnost vyrovnat se s konkurenčními tlaky a tržními silami působícími na jednotném trhu Společenství;
- *implementace acquis*: schopnost převzít závazky vyplývající z členství, včetně schopnosti dostát požadavkům stanoveným pro účast na hospodářské a měnové unii a podpořit politické cíle Unie.

Tato vstupní kritéria byla potvrzena v prosinci roku 1995 na zasedání Evropské rady v Madridu. Byla zde vyzdvížena důležitost přizpůsobení administrativních struktur v jednotlivých kandidátských zemích tak, aby byly vytvořeny podmínky pro postupnou, harmonickou integraci. Dále zasedání v Madridu dalo impuls k vypracování posudků na kandidátské země a k přípravě návrhu nového rozpočtového rámce EU po roce 1999⁶. Přesto si Unie vyhradila právo rozhodnout, kdy bude připravena přijmout nové členy.

⁶ Soubor těchto dokumentů byl nazván Agenda 2000. Ta kromě posudků na kandidátské země představovala pohled na vývoj Evropské unie a její politiku na začátku 21. století. Zkoumala, jaký dopad bude mít předpokládané rozšíření na Unii, na její jednotlivé politiky a na finanční rámec Unie.

Na zasedání v Essenu v roce 1994 definovala Evropská rada předvstupní strategii, která měla připravit kandidátské země na členství v EU. Strategie byla založena na aplikaci Evropských dohod, finanční pomoci na základě programu PHARE a "strukturovaném dialogu", který měl spojit všechny členské a kandidátské země při řešení otázek společného zájmu. Tato strategie naznačila, že hlavním úkolem, na jehož plnění se mají uchazečské země plně soustředit, je příprava na začleňování do vnitřního trhu. V následujícím roce byla ve zvláštní Bílé knize pro potřebu těchto zemí shrnuta veškerá legislativa vztahující se k vnitřnímu trhu. V létě 1997 připravila Evropská komise první posudky o tom, jak si kandidátské země vedou v přebírání legislativy EU. O pěti zemích střední a východní Evropy, kterými byla ČR, Maďarsko, Polsko, Slovinsko a Estonsko a také o Kypru bylo rozhodnuto, že pokročily zatím nejdále. V důsledku toho na konci téhož roku Lucemburský summit rozhodl o zahájení předvstupních jednání s touto tzv. lucemburskou skupinou států. Dne 31. března 1998 byla tedy přístupová jednání zahájena. Toto jednání probíhalo podle 31 kapitol, v nichž byla shrnuta legislativa Evropské unie. Uzavření kapitoly znamenalo, že kandidátská země harmonizovala svou legislativu v podstatné míře a že nežadá o přechodná období v oblastech, které by narušovaly konkurenční prostředí vnitřního trhu. Přístupová jednání s druhou skupinou kandidátů začala na jaře 2000 poté, co tak rozhodla Evropská rada v Helsinkách. Do tzv. helsinské skupiny patřilo Slovensko, Litva, Lotyšsko, Malta, Bulharsko a Rumunsko.

Na kodaňském summitu Evropské rady v prosinci 2002 bylo oznámeno úspěšné ukončení jednání o vstupu s deseti kandidátskými zeměmi. Mezi tyto země patřila Česká republika, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Kypr a Malta. Následně potom byla v dubnu 2003 v Aténách za přítomnosti patnácti členských zemí Evropské unie, osmi států střední a východní Evropy a dvou středomořských států slavnostně podepsána smlouva o jejich přistoupení k Evropské unii. Aby mohla smlouva vstoupit v platnost, byla nutná ratifikace ve všech 25 státech. V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie vyhlásil prezident ČR konání referenda a to na 13. a 14. června 2003. Všelidové hlasování se v České republice konalo poprvé v její historii.

Otázka, na kterou občané odpovídali v historicky prvním referendu podle zákona 515/2002 Sb. zněla: "Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?" V tomto referendu se pro vstup vyjádřilo 77,33 procenta hlasů, což je 3 446 758 voličů a proti vstupu 22,67 procenta hlasů, představujících 1 010 448 voličů, přičemž referenda se zúčastnilo celkem 55,21 procenta z 8 258 358 oprávněných voličů, což vyplývá z údajů Českého statistického úřadu. Přístupový proces deseti kandidátských států byl zakončen 30. dubna 2004 a tak dne 1. května 2004 vstoupila smlouva o přistoupení k Evropské unii v platnost. Tímto dnem se Česká republika, devět let po podání žádosti o členství, stala právoplatným členem Evropské unie.

Sama Unie se musela připravit na příchod nových členů tak, že:

- Provedla institucionální změny nezbytné pro rozšíření EU, tj. přijala a ratifikovala Smlouvu z Nice. Tyto změny byly nutností v případě, že instituce měly být plně funkční a měly pracovat efektivně i po vstupu do EU. Bylo rozhodnuto, že počet členů Evropské komise se do budoucna rozšíří na 27, což umožní, aby každá nová země dostala zastoupení v Komisi. Počet poslanců Evropského parlamentu byl stanoven na maximálně 732, přičemž ČR má v Evropském parlamentu 24 českých zástupců. Zástupce České republiky se podílí na rozhodování Rady ministrů. Jednání v Nice dále rozhodlo o novém přerozdělení hlasů a o podmínkách hlasování kvalifikovanou většinou, přičemž ČR disponuje dvanácti hlasy. Předseda vlády ČR se zúčastňuje jednání Evropské rady jakožto nejvyššího politického orgánu EU. A v neposlední řadě bylo zde rozhodnuto i o účasti nových členů v dalších institucích unie.
- Schválila rozpočtový rámec na období 1999-2006, ve kterém již počítala s přistoupením nových členů k EU.

3. Společná obchodní politika⁷

Obchodní vztahy Evropské unie se světem jsou postaveny na společné obchodní politice, jejíž vznik se vztahuje k samému zrodu Společenství. Již od počátku bylo záměrem Společenství vytvořit společný (dnes již jednotný) trh, v němž by byly odstraněny všechny bariéry pro volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu tzn. otevření světových trhů pomocí progresivního zrušení omezení v mezinárodním obchodu, snižování celních bariér a prosazování vícestranných obchodních pravidel.

Konkrétně členské země EU dle Římské smlouvy postupují společně v oblasti úpravy celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, liberalizačních dohod vůči třetím zemím, regulace vývozní politiky a rovněž v případě dumpingu a subvencování exportu.

V období před vstupem ČR do EU byla velká pozornost věnována tomu, aby přechod na novou úpravu podmínek obchodování proběhl plynule a bez negativních dopadů na působení jednotlivých firem. ČR realizovala obchodní politiku tak, aby po rozšíření EU nebyly na trzích třetích zemí české subjekty a jejich zboží znevýhodněny proti partnerům a jejich produktům z EU, resp. aby v důsledku vstupu do EU nedošlo k narušení tradičních obchodních toků.

Význam jednoznačně pozitivního vývoje po samotném vstupu ČR do EU spočívá zejména v tom, že výsledky zahraničního obchodu výrazně ovlivňují celkový hospodářský vývoj naší malé, ale široce otevřené ekonomiky, což dokumentuje vysoký podíl hodnoty vývozu zboží na hrubém domácím produktu. Rovněž statistické údaje potvrzují, že od vstupu ČR do EU naše výrobky nacházejí větší uplatnění než dříve na trzích třetích zemí. Avšak aktuální situace je poněkud odlišná, jelikož je velkou měrou ovlivněna celosvětovou ekonomickou krizí, která se negativně projevuje i v zahraničním obchodě.

⁷ NETERNITY GROUP. *Euroskop* [online]. Vláda České republiky, 2008 [cit. 2008-09-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/>>; *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005 [cit. 2008-09-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/>>.

4. Vznik a zásady jednotného evropského trhu⁸

Jednotný evropský trh, jakožto hlavní cíl společné obchodní politiky Společenství ještě na počátku osmdesátých let nebyl skutečností. Řada členských zemí ES totiž reagovala na nepříznivý vývoj ekonomiky zaváděním nových mimocelních překážek obchodu, aby ochránila svůj domácí trh před konkurencí z nečlenských, ale i členských zemí. Toto způsobilo, že integrační proces v Evropě stagnoval a hrozilo nebezpečí dezintegrace. Rozšířila se vlna pesimismu, pokud jde o vyhlídky západoevropské integrace, a běžně se tak mluvilo o tzv. *euroskleróze*.

Evropská společenství přes zřízení celní unie v roce 1968, zůstávala roztržena na jednotlivé národní části. Společný trh, v němž by docházelo k volnému pohybu všech komodit, v podstatě neexistoval. Postup integračního procesu byl zpomalen také tím, že všechna rozhodnutí Rady musela být přijímána jednomyslně.

Proto v roce 1985 Evropská rada svým rozhodnutím doporučila, aby byl vnitřní trh dokončen do roku 1992, aby tak byl vytvořen skutečný „prostor bez vnitřních hranic“ a aby byly odstraněny bariéry, které stále ještě oddělovaly jednotlivé členské země. V důsledku toho byla Evropská komise požádána o zpracování konkrétního programu. V tomtéž roce byl předložen dokument – Bílá kniha pod názvem *Dokončení vnitřního trhu s výhledem do konce roku 1992* (často označován jako *Program 1992*). Tato kniha přinesla důkladnou analýzu situace a ukázala, že na cestě ke skutečnému jednotnému trhu stojí tři skupiny překážek:

- *fyzické* (=materiální) - překážky na hranicích mezi členskými státy, většinou administrativní povahy, bránící skutečně volnému pohybu zboží a osob;
- *technické* - existence různých technických standardů v každém členském státě, což přispívalo k roztržitosti trhu;

⁸ NETERNITY GROUP. *Euroskop* [online]. Vláda České republiky, 2008 [cit. 2008-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/>>.

- *daňové* - různé systémy nepřímého zdaňování, zejména sazby daně z přidané hodnoty či rozdílné spotřební daně si vynucovaly hraniční kontroly, což zpomalovalo pohyb zboží.

Program, který byl předložen, obsahoval téměř 300 legislativních opatření, která měla dopomoci ke konečnému zřízení jednotného vnitřního trhu Společenství. Tento program byl později přesně definován prostřednictvím Maastrichtské smlouvy.

Pro realizaci programu jednotného vnitřního trhu bylo nutno vytvořit potřebný právní rámec, tím se stal *Jednotný evropský akt* podepsaný členskými zeměmi Společenství v únoru 1986, který vstoupil v platnost v červenci 1987 po ratifikaci členskými zeměmi. Tento akt formuloval úkoly ES pro další integrační fázi, mezi které patřilo např.:

- o Vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992, v němž by byl zajištěn zcela volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu, bez jakýchkoli překážek.
- o Rozšíření dosavadního pojetí sociální politiky a zavedení politiky směřující k posilování ekonomické a sociální soudržnosti zemí Společenství, která má přispívat ke zmenšování rozdílů v hospodářské vyspělosti různých regionů. Má se provádět prostřednictvím zdrojů soustředěných v tzv. strukturálních fondech, jež jsou součástí rozpočtu ES.
- o Sbližování hospodářských a měnových politik členských zemí, přičemž se v jednotném evropském aktu objevuje první zmínka o hospodářské a měnové unii.
- o Reforma rozhodovacích procesů v orgánech Společenství, jež měla pro další vyhlídky jednotného vnitřního trhu zásadní význam.

Články zařazené do Jednotného evropského aktu soustřeďovaly úsilí všech členských zemí jedním směrem a vytvořily potřebný legislativní a institucionální rámec k dokončení jednotného vnitřního trhu.

5. Důsledky vstupu ČR do EU

V důsledku vstupu České republiky do EU se pro české podnikatele mnohé změnilo. Tato změna má jak kladné, tak záporné stránky. Podnikatel, který v celoevropské konkurenci obstojí a využije všechna pozitiva, která EU nabízí, by se do budoucna mohl stát jedním z mnoha subjektů využívajících Unii ke svému vlastnímu prospěchu.

Jakožto právoplatný členský stát EU má ČR, respektive podnikatelské subjekty z ČR, od 1. května 2004 právo využívat otevřeného unijního trhu. Vzhledem ke společné obchodní politice EU by český podnikatel měl ocenit také protidumpingovou politiku, kterou Unie společně uplatňuje proti třetím zemím. Členství v Unii pro podnikatele dále představuje vyšší nároky na etiku podnikání, na plnění technických předpisů, norem vč. dodržování ekologických standardů, přísnější předpisy na ochranu spotřebitele, pracovně právní předpisy. Na druhou stranu by podnikatelské subjekty měly ocenit stabilizované podnikatelské prostředí s jasnými pravidly hospodářské soutěže, zvýšení právní ochrany podnikání, snadnější přístup ke kapitálu, například s využitím Evropské investiční banky či možnost zúčastnit se výběrových řízení na veřejné zakázky v ostatních zemích Unie. Dalším nemalým přínosem pro firmy je možnost ucházet se o finanční podporu ze společných programů EU nebo strukturálních fondů. Podnikatel, respektive každý, kterého se týká problematika projednávaná Evropskou komisí, má jakožto člen Unie dále možnost vyjádřit se k danému tématu pomocí veřejné konzultace. Kromě ostatních opravných prostředků dává Unie také možnost řešení problému mimosoudní cestou s využitím takzvaných center SOLVIT.

Pro maximální využití všech zmíněných kladů a vyvarování se možných chyb podnikatelské subjekty musí mít k dispozici příslušné informace včas a pokud možno v co nejpresnější formě. Toto je v ČR zajišťováno množstvím institucí, které se specializují právě na to, jak podnikateli podat všechny informace, které potřebuje.

5.1 Informační zdroje o EU

Pro české podnikatelské subjekty je v rámci různých organizací provozována řada projektů, které v počátcích měly za úkol připravit podnikatele na vstup do EU a nyní by měly napomoci k hladkému průběhu vztahů podnikatelů s Evropskou unií, k větší informovanosti o Unii samé i o jejích programech. Mezi těmito projekty můžeme zmínit zřízení Informačních míst pro podnikatele, Dispečinku informací o EU pro podnikatele či Euroklubu, které jsou zaštiťovány Hospodářskou komorou ČR. Neméně významnou organizací je Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii. Existuje však nespočetně různých jiných organizací, které podnikatelům mohou poskytnout stejně hodnotné informace.

5.1.1 Informační místa pro podnikatele

Informační místa pro podnikatele (InMP) fungují již od září roku 2003. Slouží především pro potřeby malých a středně velkých firem, pro něž vstup České republiky do EU představoval vysokou míru rizika. Kromě kanceláří projektu Informačních míst pro podnikatele v jednotlivých městech, paralelně vznikla rovněž oborová koordinační místa, která se specializují na otázky z konkrétních oblastí podnikání.

InMP by měla sloužit zejména těm subjektům, které dávají přednost osobní pomoci daného pracovníka před samostatným vyhledáváním informací. Do každé z regionálních či oborových kanceláří projektu může přijít kdokoli s jakýmkoli podnikatelským dotazem, přičemž InMP garantují zpracování odpovědi do deseti dnů. Informace jsou poskytovány formou veřejné služby zdarma, avšak je možné využít i ostatních komerčních služeb.

5.1.2 Dispečink informací o EU (nejen) pro podnikatele

Cílem dispečinku je soustřeďovat zprávy o tom, kde jsou k dispozici aktuální a podnikatelsky vysoce zajímavé informace o evropské integraci a šířit je prostřednictvím médií a "multiplikátorů" k co nejvyššímu počtu potenciálních zájemců. Produktem dispečinku je pravidelný čtrnáctidenní katalog, který poskytuje aktuální přehled nových konferencí, seminářů, publikací a databází s tematikou EU, a to s přímými kontakty na

organizátory akcí. Tento katalog je prostřednictvím elektronické pošty distribuován na více než 350 adres médií, organizací, informačních center, podnikatelských organizací a profesních sdružení, z nichž 65 % tyto informace dále rozšiřuje, což dává podnikatelům jasnou příležitost se k těmto informacím snadno dostat.

5.1.3 Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii (CEBRE)

Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii je zastoupením tří hlavních českých podnikatelských organizací Hospodářské komory, Svazu průmyslu a dopravy a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů, která působí s podporou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR v Bruselu již od roku 2002. Hlavním posláním CEBRE je obhajoba zájmů českých podnikatelů na evropské scéně a poskytování cílených informací o Evropské unii pro podnikatelský sektor.

Podnikatelské subjekty mohou využít celou řadu služeb spojených s problematikou EU, mezi kterými je možné zmínit monitoring oborových aktualit, manažerské stáže, komplexní poradenství v oblasti fondů a programů EU jako např. vyhledávání potenciálních zahraničních partnerů. Kontaktním místem bruselského zastoupení pro členy Hospodářské komory je na území ČR Centrum pro evropskou integraci HK ČR.

5.2 Veřejné zakázky⁹

Veřejné zakázky tvoří 16,3 % hrubého domácího produktu Evropské unie. Což jasně vypovídá o tom, že i české firmy by se měly zajímat o účast v nich. Ukazuje se, že skrytým problémem pro účast českých firem ve veřejných zakázkách v Evropské unii by mohla být neznalost procedur a legislativy s nimi spojených. Na úrovni Evropské unie je oblast veřejných zakázek upravena formou směrnic¹⁰, které jsou jednotlivými členskými státy transformovány do národních právních řádů. Každý stát tak do svého zákona o veřejných

⁹ KADLČÁK, R., ŠMEJKAL, V., URBAN, L. *Průvodce podnikatele Evropskou unií*. Praha: MZV ČR, 2000. 124 s.

¹⁰ Soubor čtyř směrnic souvisejících s veřejnými zakázkami: směrnice 92/50 EHS, 93/36 EHS, 93/37 EHS a 98/4 ES

zakázkách promítá řadu podmínek, které mají souvislost s celým národním právním řádem a liší se od zákonů ostatních členských států.

K hlavním problémům, s nimiž se české podnikatelské subjekty při veřejných zakázkách setkávají, patří technické překážky, nedostatek informací o místním podnikatelském prostředí či přístup k informacím ve srozumitelném jazyce, absence osobních kontaktů v zemi, kde je veřejná zakázka vypsána, včas předané technické podklady a obzvláště zajištění rovného přístupu mezi domácími a zahraničními uchazeči.

Vedle zásady nediskriminace na základě země původu, je pro firmy rovněž důležité znát některé další principy, které pro veřejné zakázky platí, a které by v případě jejich zájmu o určitou veřejnou zakázku mohly být užitečné:

1. Každá zakázka převyšující dle směrnic prahovou hodnotu pro veřejnou zakázku musí být zveřejněna v Úředním věstníku EU. Podniky by si měly především všimnout ročních plánů zakázek, které jsou zveřejňované zadavateli na začátku každého rozpočtového roku. Toto by mělo jasně upozornit případné zájemce na možnost ucházet se o zakázku, během roku pak stačí jen očekávat zveřejnění v Úředním věstníku EU.
2. Veřejný zadavatel může volit mezi třemi postupy výběru dodavatele. Může se jednat o otevřený, omezený či vyjednávaný postup výběru. Vždy je však nutné předem zveřejnit zvolený postup, přičemž jiné než otevřené výběrové řízení je zpravidla připuštěno jen výjimečně.
3. Co se týče technické specifikace, zakázky musí být přednostně uváděny v evropských normách a jen pokud neexistují, může zadavatel použít normy národní nebo jiné mezinárodní. V případě použití normy národní je logicky značně omezen prostor pro firmy ze zahraničí. Často se tak stává, že nutnost vyhovět zadání zakázky pro zahraniční firmy znamená výrazné zvýšení nákladů, které pak v konečném důsledku může vést i k opuštění záměru zúčastnit se zakázky. Je však nutné, aby zadavatel vybíral dodavatele na základě ceny či celkové ekonomické efektivity, nikdy nesmí dojít k výběru na základě nezveřejněných kritérií.

4. Zadavatel má povinnost ve stanovené lhůtě patnácti dnů informovat všechny neúspěšné uchazeče a udat jim důvod jejich odmítnutí. Navíc zadavatel musí vypracovat zprávu o smlouvě uzavřené s vítězem výběrového řízení, kde musí uvést jak důvody jeho výběru, tak důvody odmítnutí ostatních uchazečů. Základní údaje o kontraktu jsou pak publikovány v Úředním věstníku EU.
5. Evropská úprava prostřednictvím směrnice o opravných prostředcích poskytuje účinnou ochranu neprávem odmítnutým uchazečům, kteří mají právo na přezkumné řízení, v němž mohou požadovat zrušení diskriminačních a protiprávních rozhodnutí.

5.3 Programy EU

Zatímco před vstupem České republiky do EU byla pro malé a střední podniky dostupná finanční podpora hlavně z prostředků předvstupních programů a ze zdrojů Evropské investiční banky, která poskytuje úvěry za výhodnějších podmínek než komerční banky, nyní jsou pro podniky dostupné i strukturální fondy EU, které jsou pro české podniky asi nejvýznamnějším zdrojem finanční podpory, o kterém se rozhoduje přímo v České republice. Konkrétně v současnosti tj. v programovém období 2007 - 2013 mají podniky možnost čerpat finanční podporu ze dvou strukturálních fondů - Evropského sociálního fondu a Evropského fondu regionálního rozvoje, mimo strukturální fondy potom stojí podpora z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, který nahradil dříve používaný strukturální fond - Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond a podpora z Evropského rybářského fondu nahrazujícího strukturální fond - Finanční nástroj pro podporu rybolovu. Jelikož hrubý domácí produkt na obyvatele v České republice je stále nižší než 90% průměru EU je na úrovni státu stále zachována možnost čerpat z Fondu soudržnosti.

Kromě výše zmíněných fondů však existuje ještě řada dalších programů financovaných Evropskou unií, které ve svém souhrnu pokrývají téměř všechny hospodářské a společenské oblasti. Evropská unie rovněž podporuje rozvoj i mimo své hranice pomocí programů zaměřených na různé geografické oblasti. Pro střední Evropu

byly v rámci fondů předvstupní pomoci vytvořeny programy PHARE, SAPARD a ISPA, na které v programovém období 2007 – 2013 navázal program IPA, z něhož však už Česká republika jakožto právoplatný člen EU finanční prostředky nečerpá. Pro programové období 2007 -2013 byl rovněž novinkou vznik tří finančních nástrojů regionální politiky – JASPERS, JEREMIE, JESSICA. Mezi dalšími podpůrnými programy a granty EU je možné jmenovat 6. Rámcový program na podporu výzkumu a vývoje, Víceletý program na podporu malých a středních podniků a podnikání, podporu odborného vzdělávání představuje program Leonardo da Vinci, podpora audiovizuálního průmyslu je zajišťována projektem Media plus, dále pak například Life III zaměřený na ochranu životního prostředí, Program inteligentní energie či Granty v oblasti dopravy a energetiky.

Téměř ke všem programům vyhlašovaných Evropskou unií lze najít podrobnější informace na Internetu¹¹, kde se potenciální zájemce může seznámit s podrobnějšími podmínkami účasti v programu – může se dozvědět, jaké jsou oprávněné náklady projektů, termíny pro předkládání projektových žádostí, výše grantového spolufinancování zajišťovaná ze strany EU apod. Z důvodu efektivnější administrace některých programů EU jsou v členských státech zřízeny národní agentury (resp. kontaktní, informační místa), které mají za úkol poskytovat informace a popř. i administrovat jednotlivé fáze programů.

5.4 Definice malého a středního podniku¹²

Pro české firmy v souvislosti s členstvím ČR v EU je velmi důležitá definice malého a středního podniku (MSP). Důvodem je výjimka ze zákazu státní pomoci, kterou Unie povoluje právě pouze MSP. Tyto podniky jsou jedním ze základních prvků hospodářství Evropské unie a tvoří více než 99 % všech registrovaných firem v Unii. Vytvářejí také cca 65 milionů pracovních příležitostí a jejich podíl na hrubém domácím produktu se pohybuje kolem 60 %. Právě díky těmto aspektům a rovněž vzhledem k určitým nevýhodám, které

¹¹ Základní webový portál Evropské komise, kde je možné nalézt přehled dostupných grantů financovaných z prostředků Evropské unie, je: http://europa.eu.int/grants/index_en.htm.

¹² JAKUBCOVÁ, B.; HRADIL, O.; DUDA, M. *Česká firma v Evropské Unii – Proměňte své šance na větší hřišti*. Svaz průmyslu a dopravy ČR ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, CzechTrade, Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a Oborovou kontaktní organizací pro průmyslový V+V v ČR, 2004. str. 3-4, 34 s.

jsou pro MSP typické (jako např. menší kapitálová síla a administrativní kapacita, ztížený přístup k úvěrům), byla EU tato výjimka povolena. Přesná definice MSP je nejdůležitější pro podniky, které se chtějí ucházet o finanční podporu takto poskytnutou přímo z rozpočtu Evropské unie nebo z rozpočtů národních.

Definice, která v rámci EU platí od 1. ledna 2005, byla Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky zpracována do novely zákona č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání. Základním kritériem MSP je počet zaměstnanců podniku na úrovni 250 zaměstnanců. Přičemž je nutno podotknout, že počet zaměstnanců se vyjadřuje v tzv. ročních jednotkách práce, tj. v počtu plných pracovních úvazků ve firmě. Postup je takový, že se pro stanovení kategorie podniku kromě počtu zaměstnanců se uplatňuje vždy jen jedna hodnota, buď obrat, nebo celková aktiva podniku.

Tabulka 1: Kritéria pro MSP

Kategorie	Maximální Počet zaměstnanců	Maximální obrat (celková aktiva) v mil. €
Mikropodnik	10	2 (2)
Malý podnik	50	10 (10)
Střední podnik	250	50 (43)

Zdroj: BLAHUŠIAK, Igor. *Inovace.cz* [online]. Brno: JIC, zájmové sdružení právnických osob, 2007 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.inovace.cz/inovacni-prostredi-cr/maly-a-stredni-podnik---co-to-vlastne-je-/>>. ISSN 1802-620.

Pro firmy, které se takto zařadily mezi MSP, to znamená, že se mohou rovněž začít ucházet o podporu v rámci EU či samotného členského státu určenou právě MSP.

Je však nutné, aby podniky stále sledovaly novinky v této oblasti, Evropská komise totiž předpokládá, že k určitým úpravám definice malých a středních podniků bude docházet i nadále, především co se týče ukazatelů obratu a celkových aktiv, a to vždy s ohledem na ekonomický vývoj v rámci EU. Takto pozměněná definice by v budoucnu mohla pomoci dalším podnikům stát se MSP, a tak využít finanční podpory z fondů EU.

6. Vznik a vývoj strukturálních fondů¹³

Vývoj regionální politiky EU respektive strukturálních fondů lze rozdělit do několika hlavních období, která mají svá specifika a v jistých ohledech se liší.

6.1 Období 1958 - 1974

V období počínaje rokem 1958 tj. vzniku Evropského hospodářského společenství byla regionální politika tehdejšího EHS úzce zaměřena na posílení zdrojů věnovaných na národní regionální politiku jednotlivých států. Regionální politika jako taková byla prováděna na základě obecných ustanovení zakotvených v preambuli a v článku číslo 2 zakládajících Římských smluv tzn. na základě Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství. V této smlouvě hlavy států Belgie, Západního Německa, Lucemburska, Francie, Itálie a Nizozemí svými podpisy stvrdily mimo jiné následující výroky:

„Odhodlání zabezpečit společným postupem hospodářský a sociální růst svých zemí odstraněním překážek, které rozdělují Evropu.“

„Snažice se posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit jejich harmonický rozvoj zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů“.

Součástí Římských smluv bylo i založení prvního ze strukturálních fondů - Evropského sociálního fondu (ESF – European Social Fund) zakotvené v článku 3 Smlouvy o zřízení EHS¹⁴ a dále také zavedení společné zemědělské politiky¹⁵.

¹³ Dočkal, Vít. Ústřední pojmy regionální politiky EU: Příspěvek ke studiu euroregionalismu. *Středoevropské politické studie* [on-line]. Zima 2004, roč. VI, č. 1 [cit. 2008-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>>. ISSN 1212-781.

¹⁴ Smlouva o založení EHS, článek 3, písmeno i) „vytvoření Evropského sociálního fondu pro zlepšení možností zaměstnávání pracovníků a příspěví ke zvýšení jejich životní úrovně“

¹⁵ Smlouva o založení EHS, článek 3, písmeno d)

Evropský sociální fond (ESF)¹⁶

ESF byl založen v roce 1960 a představuje hlavní nástroj sociální politiky a zaměstnanosti Evropské unie, kterým jsou strategické cíle týkající se politiky zaměstnanosti EU převáděny do praxe. ESF se zaměřuje na rozvoj lidských dovedností, pracovního potenciálu a rozvíjení společenské integrace, což společně přispívá k obnovení zaměstnanosti dotčených jedinců, kterými jsou zejména sociálně znevýhodněné skupiny, dlouhodobě nezaměstnaní, nezaměstnaná mládež a rovněž ženy. Podpora ESF směřuje do strategických dlouhodobých programů, které pomáhají v první řadě zaostávajícím regionům EU aktualizovat a modernizovat dovednosti pracovní síly a pěstovat podnikatelské iniciativy, což by mělo celkově přispět k větší ekonomické konkurenceschopnosti a prosperitě dotčených regionů.

Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství (EAGGF – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)¹⁷

V roce 1962 vznikl také Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství. Tento fond je tvořen dvěma částmi a to sekcí záruční a orientační. Záruční sekce je zaměřena na různá finanční opatření, jako jsou vývozní kompenzace či stabilizace cen a sekce orientace je finančním nástrojem pro politiku rozvoje venkova.

V období let 1958 až 1974 samostatná regionální politika EHS téměř neexistovala. V podstatě byla realizována formou relativně izolovaných projektů. Pomoc v rámci regionální politiky byla v tomto období zaměřena na regiony postižené útlumem těžkého průmyslu a na zaostalé venkovské regiony. Sociální politika byla prováděna nezávisle na regionální politice.

Nemalou roli při podpoře nejméně rozvinutých regionů sehrála Evropská investiční banka (EIB) založená také na základě Římských smluv¹⁸. Prioritou EIB bylo poskytování

¹⁶ Logos. *BusinessInfo.cz : Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU*. [online]. Praha: Czechtrade, 1997-2009 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/>>.

¹⁷ *EurActiv.cz* [online]. Praha: EU-Media, 2004-2009 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>>. ISSN 1803-248.

¹⁸ Smlouva o založení EHS, článek 3, písmeno j)

zvýhodněných úvěrů na realizaci velkých infrastrukturních projektů nebo jiných rozvojových projektů v sektoru zemědělství či průmyslu v těchto regionech.

Některé státy, jako například Francie, již v období let 1958 až 1974 měly nemalou tradici a propracované mechanismy v provádění vlastní regionální politiky. Právě francouzská regionální politika sehrála v pozdějších obdobích klíčovou inspirační roli pro formování integrované evropské politiky soudržnosti, zejména v případě zavedení většiny základních principů této politiky jako například principu programování či partnerství.

V tomto období zatím o „evropské“ regionální politice ještě nelze hovořit, protože neexistoval žádný významný systém koordinace národních regionálních politik.

6.2 Období 1975 - 1988

Mezníkem pro vývoj regionální politiky se stalo první rozšíření Evropských společenství o Velkou Británii, Irsko a Dánsko v roce 1973. V souvislosti s přístupem Británie do ES a také jako projev solidarity byl zřízen další, v pořadí již třetí strukturální fond. Velká Británie totiž požadovala kompenzaci vysokých příspěvků do rozpočtu ES a nízkých příjmů ze společné zemědělské politiky. Pomoc se měla týkat hlavně restrukturalizace starých průmyslových oblastí, které byly zvláště intenzivně postiženy světovou hospodářskou krizí v 1. polovině 70. let. V roce 1974 byl proto zřízen Evropský fond pro regionální rozvoj disponující počátkem období 4,8 % z rozpočtu Evropských společenství. Na konci tohoto období tj. v roce 1988 se podíl ERDF na rozpočtu ES zvýšil až na 9%.

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF - European Regional Development Fond)¹⁹

Cílem tohoto fondu je pomoci snížit socioekonomickou nerovnováhu mezi regiony zemí Evropské unie a rovněž mezi jednotlivými sociálními skupinami se zaměřením na nejvíce znevýhodněné regiony. Konkrétně se jedná o podporu malých a středních podniků,

¹⁹ Logos. *BusinessInfo.cz : Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU*. [online]. Praha: Czechtrade, 1997-2009 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/>>.

prosazování produktivních investic, zlepšování infrastruktury, pokračování místního rozvoje, investice do životního prostředí apod. Konečným cílem pomoci ERDF je vytvořit pracovní místa podporou konkurenceschopného a udržitelného rozvoje. Dodnes je objemem finančních prostředků největším strukturálním fondem.

Dominantním rysem regionální politiky ES v období let 1975 až 1988 byl stále pouze její doplňkový charakter ve vztahu k národním regionálním politikám.

V 80. letech začalo Evropské Společenství poprvé vyvíjet vlastní regionální politiku zaměřenou na podporu přeshraniční spolupráce, dále na rozvoj energetiky a na rozvoj telekomunikací. Podpora těchto sfér byla realizována formou *Iniciativ Společenství*, přičemž tato forma podpory existuje v poněkud omezené podobě až dosud.

V roce 1986 byl přijat *Jednotný evropský akt*, který explicitně zakotvuje politiku soudržnosti s cílem eliminovat důsledky jednotného trhu pro méně vyspělé státy jižní Evropy a ostatní méně rozvinuté regiony.

Dalším zlomovým okamžikem pro regionální politiku byl v roce 1988 vznik administrativního dělení regionů na základě Nomenklatury územních statistických jednotek (NUTS - Nomenclature of Territorial Unit for Statistics). Toto členění má za úkol zajistit přiměřené podmínky pro srovnávání evropských regionů, v podstatě slouží ke statistickému monitorování a analýze ekonomické a sociální situace v regionech²⁰. Na základě této nomenklatury jsou dle počtu obyvatel či rozlohy definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území - NUTS I, NUTS II, NUTS III.

²⁰ Hlavní komparační proměnné jsou HDP regionu na obyvatele, nezaměstnanost či populační přírůstek regionu.

Tabulka 2: Členění regionů NUTS dle počtu obyvatel

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS), Článek 3: Klasifikační kritéria ze dne 26. května 2003

Pokud jde o Českou republiku, ta byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS III. Kvůli vstupu do Evropské unie však ČR musela zavést mezi stát a kraje další stupeň členění odpovídající úrovni NUTS II tzv. regiony soudržnosti.²¹ Jedná se o regiony, jejichž ekonomická úroveň je posuzována pro získání finanční podpory z evropských fondů. V případě subvencí z EU tedy nerozhoduje ekonomická úroveň států, ale ekonomická úroveň regionů NUTS II. V České republice bylo vytvořeno osm regionů NUTS II, které jsou tvořeny jedním až dvěma kraji České republiky. Dále pak regiony NUTS III odpovídají jednotlivým krajům České republiky, dle zákona č. 347/1997 Sb., regiony NUTS IV korespondují s okresy a regiony NUTS V s obcemi České republiky.

6.3 Období 1989 - 1999

V tomto období byla prováděna radikálně reformovaná regionální politika, a to na základě celého souboru změn evropské legislativy přijaté v roce 1988. Hlavním impulsem pro reformu regionální politiky byla nutnost reagovat na přijetí Španělska a Portugalska do ES v roce 1986. Regionální problémy těchto dvou jižních států byly zcela jiné povahy než problémy regionů, které byly do té doby v rámci regionální politiky podporovány. Pozornost regionální politiky byla proto přesměrována od dosud převažující podpory strukturálně postižených oblastí k podpoře nejméně rozvinutých oblastí.

²¹ Viz. Příloha č.1 Dělení regionů NUTS v ČR

Reforma konkrétně spočívala v integraci regionální politiky se sociální politikou a s částí zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky, která je v současnosti označována za politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Jednotlivé dříve vzniklé fondy tj. Evropský Sociální Fond (ESF), Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství (EAGGF) a Evropský Regionální Rozvojový Fond (ERDF), tak byly sloučeny do tzv. fondů solidarity dnes označovaných strukturálními fondy. K těmto stávajícím fondům se roku 1993 připojil, v pořadí čtvrtý, nově vzniklý strukturální fond s názvem Finanční nástroj na usměrňování rybolovu.

Finanční nástroj na usměrňování rybolovu (FIFG - Financial Instrument for Fisheries Guidance)²²

Tento finanční nástroj začal fungovat od roku 1994 a jeho cílem je podpora přímořských regionů a restrukturalizace rybářského odvětví. V roce 2000 byl zařazen mezi strukturální fondy.

Období let 1989 až 1999 bylo rovněž zlomové, pokud jde o pojetí času. Poprvé byla regionální politika realizována nikoli na jednoletém základě jako doposud, ale na základě tzv. programového období. Pro první takovéto programové období let 1989 až 1993 bylo definováno 5 cílů strukturální politiky.

Tímto aktem došlo k zásadní změně v pojetí regionální politiky EU. Pozice evropské politiky ve vztahu k národním regionálním politikám se obrátila tak, že se národní regionální politiky staly pouze doplňkem evropské regionální politiky EU.

Evropskou komisí bylo stanoveno 5 Cílů strukturální politiky:

Cíl 1: Podpora rozvoje a strukturálních změn v zaostávajících regionech

Zaostávající regiony byly vymezeny jako území s ročním hrubým domácím produktem na 1 obyvatele za 3 poslední roky nižším než 75 % průměru EU²³, přičemž pod

²² Logos. *BusinessInfo.cz : Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU*. [online]. Praha: Czechtrade, 1997-2009 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/>>.

²³ Počítáno dle parity kupní síly

pojmem region se zde rozumí regiony na úrovni NUTS II. V těchto regionech bylo možné žádat o podporu například na přímé investice do výroby za účelem vytvoření nebo záchrany pracovních míst, podporu malým a středním firmám, rozvoj infrastruktury, rozvoj vzdělávání, vědy, výzkumu a zdravotnictví, investice směřující k ochraně životního prostředí, rekvalifikace a opatření na podporu rozvoje zemědělských oblastí, a to včetně podpory turismu.

Cíl 2: Konverze ekonomické struktury v regionech postižených úpadkem průmyslu

Dotčené regiony se musely vyznačovat nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti vzhledem k průměru EU během posledních 3 let, podíl pracovníků zaměstnaných v průmyslu musel překračovat průměr EU a muselo docházet ke zřetelnému poklesu počtu pracovních příležitostí v průmyslu. Základní jednotkou pro vymezení těchto regionů byly regiony na úrovni NUTS III. Okruh podporovaných aktivit tvořily zejména investice do nových výrobních programů, opatření na rehabilitaci půdy, budov a životního prostředí, podpora výzkumu a vývoje, podpora malým a středním firmám a rekvalifikační programy.

Cíl 3: Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a usnadňování zaměstnávání mladých lidí a okrajových skupin obyvatelstva

V tomto případě se jedná o tzv. horizontální Cíl, kde tedy neexistuje jakékoliv regionální omezení. V rámci tohoto cíle byla prostřednictvím fondu ESF podporována opatření v oblasti odborného školství, rekvalifikace, podpory vzdělávacích systémů apod.

Cíl 4: Napomáhání adaptaci pracovních sil v podmínkách rychlého vědecko-technického pokroku

Šlo rovněž o horizontální Cíl, přičemž z fondu ESF byly podporovány především rekvalifikační programy a odborné kurzy.

Cíl 5a: Změna struktury zemědělské produkce

Cíl 5a. byl také horizontálním Cílem. Z fondů EAGGF a FIFG byla podporována opatření na zlepšení životních podmínek, diverzifikaci ekonomické základny, snížení

výrobních nákladů, podporu výrob zpracovávajících zemědělské výrobky a podporovány byly i marketingové programy.

Cíl 5b: Rozvoj zemědělských oblastí

V rámci regionálního Cíle 5b. byly regiony vymezovány na úrovni NUTS III podle úrovně socioekonomického rozvoje měřeného výší hrubého domácího produktu, přičemž však nebyla stanovena limitní hodnota produktu. Dále se přihlíželo i k podílu ekonomicky aktivních osob pracujících v zemědělství, výši příjmů a k velikosti migračního salda nebo k nízké hustotě zalidnění, k periferní poloze, citlivosti na strukturální změny v zemědělství, velikosti zemědělských podniků, věkové struktuře zemědělských pracovníků a k problémům s životním prostředím. Z prostředků fondů ERDF, ESF a EAGGF byly podporovány programy diverzifikace ekonomické základny snižující náklady či zvyšující kvalitu produkce, marketingové programy a programy zlepšující životní prostředí a podporující malé a střední firmy.

Po vstupu Finska a Švédska do EU v roce 1995 bylo pět Cílů doplněno o šestý Cíl, reagující na specifickou situaci v arktických, řídce zalidněných oblastech.

Cíl 6: Pomoc arktickým oblastem s mimořádně nízkou hustotou zalidnění

Jednalo se o oblasti s hustotou zalidnění nižší než 8 obyvatel na km², přičemž byly uvažovány regiony na úrovni NUTS II. Tento Cíl však existoval pouze 4 roky.

Reformou z roku 1988 byly také zavedeny tzv. principy strukturální politiky EU a zejména byl rozpracován systém programování. To umožnilo opustit dosavadní systém evropské regionální politiky, která byla založena na podpoře jednotlivých projektů, jež musely být schváleny orgány Evropské komise. Tento postup se ukazoval jako stále těžkopádnější, neboť projektů neustále přibývalo s tím, jak se postupně rozšiřovala Evropská společenství a jak se zvyšoval podíl rozpočtu věnovaného na tuto politiku.

Proto bylo přistoupeno k tvorbě programových dokumentů, které představovaly a představují dohodu, resp. smlouvu mezi příslušným členským státem a Evropskou komisí o

způsobu využití prostředků, o cílech, kterých bude dosaženo a o dalších závazcích obou smluvních stran.

Základním cílem zavedení principu programování, resp. programových dokumentů tedy bylo umožnění decentralizace rozhodování o výběru konkrétních projektů podpořených ze zdrojů EU na orgány jednotlivých členských států. Orgány Evropské komise se tak mohly oprostít od řešení záležitostí týkajících se jednotlivých projektů a věnovaly se tak koncepčním záležitostem a kontrole.

Ve druhé polovině tohoto období byl posílen princip hodnocení a monitorování. Bylo tak učiněno hlavně na základě požadavků reprezentantů Velké Británie. Tito, zcela logicky, chtěli zjistit, jak efektivně jsou prostředky ze strukturálních fondů využívány.

V roce 1993 byl zřízen Fond soudržnosti neboli Kohezní fond, který není součástí Strukturálních fondů. Prostředky poskytované z tohoto fondu mají umožnit nejslabším státům EU splnit náročná Maastrichtská kritéria pro zavedení společné měny.

Fond soudržnosti (CF - Cohesion Fund)²⁴

Protože Fond soudržnosti není součástí strukturálních fondů je jeho fungování upraveno samostatným nařízením Rady ES 1164/94, které je výrazně odlišné od nařízení pro strukturální fondy.

Hlavními rozdíly mezi Kohezním fondem a strukturálními fondy jsou:

- 1) posuzování oprávněnosti nikoli na úrovni regionů NUTS II, případně NUTS III, ale na úrovni celých států;
- 2) podstatně užší spektrum podporovaných projektů, než v případě strukturálních fondů (podpora velkých staveb v oblasti dopravní infrastruktury a ve sféře životního prostředí);
- 3) Fond soudržnosti je realizován prostřednictvím velkých projektů schvalovaných Evropskou Komisí a není vyžadována existence programových dokumentů;
- 4) Míra spolufinancování z Kohezního fondu může dosáhnout až 85 %.

²⁴Logos. *BusinessInfo.cz : Fondy EU a jejich určení, historie, cíl regionální politiky EU*. [online]. Praha: Czechtrade, 1997-2009 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: < http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/fondy-eu-a-jejich-urceni-historie-cil/1000521/8880/#Fond_soudrznosti_-_Kohezni_fon >.

I když je Kohezní fond upraven samostatným nařízením a v mnohém se od strukturálních fondů liší, jeho cíle jsou velmi podobné. Smyslem tohoto fondu je posílit ekonomickou a sociální soudržnost poskytnutím finanční pomoci nejméně prosperujícím státům. Těmto státům by tak měl Kohezní fond do budoucna umožnit účast v hospodářské a měnové unii. Konkrétně je podpora poskytována financováním projektů životního prostředí a infrastruktury.

6.4 Období 2000 - 2006²⁵

Změny připravené pro toto programové období byly motivovány dvěma hlavními skutečnostmi. První byla nutnost připravit politiku soudržnosti na blížící se rozšíření EU o bývalé komunistické státy, druhou snahu o zjednodušení procedur, implementačních struktur a celkové odbyrokratizování politiky soudržnosti.

Mezi hlavní změny patří větší odpovědnost členských států - například byly rozšířeny pravomoci monitorovacích výborů, byl zaveden jednodušší přístup k realizaci podpory EU ve všech členských státech, a to díky souboru metodik vydaných Evropskou komisí a počet Iniciativ se snížil ze 13 na 4.

Evropskou komisí byly pro programové období let 2000 až 2006 stanoveny 3 cíle²⁶:

Cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů

Tento cíl byl zaměřen na investice do výroby a na trvale udržitelný rozvoj. Patřily sem regiony, jejichž HDP leží pod hranicí 75 % průměru HDP Evropské unie. V rámci Cíle 1 bylo možné čerpat ze všech čtyř strukturálních fondů (ESF, ERDF, FIFG, EAGGF).

Cíl 2: Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací

Pod tento cíl patřily všechny průmyslové, městské i venkovské oblasti, které nespádaly pod Cíl 1. Městské oblasti, které usilovaly o finanční podporu v rámci tohoto cíle, musely vykazovat vysokou míru dlouhodobé nezaměstnanosti, narůstající kriminalitu,

²⁵ *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, duben 2004. 145 s. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/rps/pruvodce-fondy-eu>>.

²⁶ Logos. *BusinessInfo.cz : Regionální a strukturální politika Evropské unie* [online]. Praha: CzechTrade, 1997-2009 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/>>.

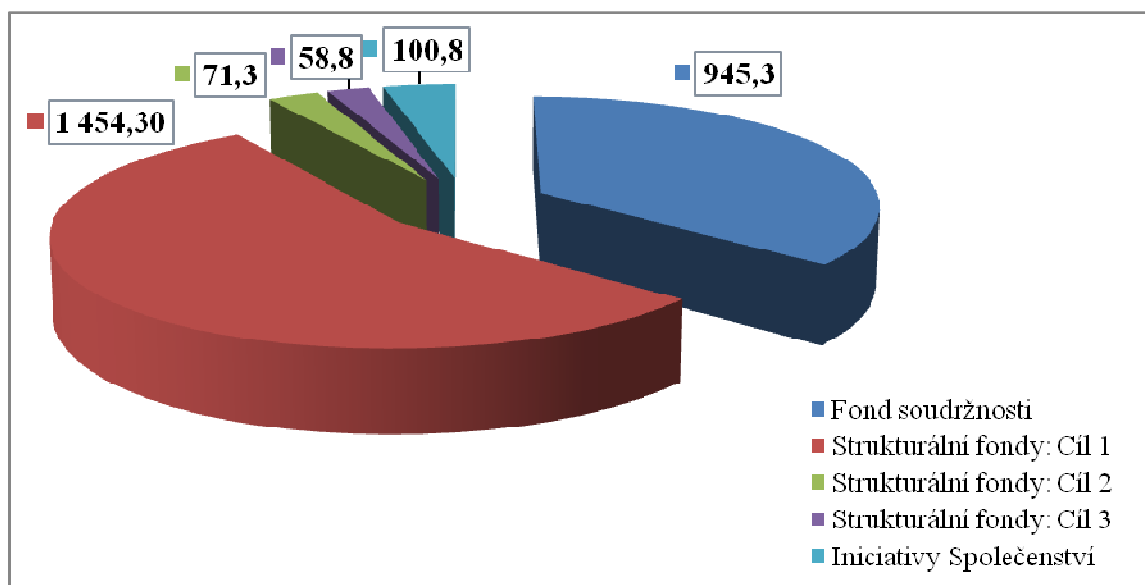
špatnou úroveň školství nebo zhoršené životní prostředí. Pro Cíl 2 bylo možné využít fondy ESF, ERDF a FIFG.

Cíl 3: Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání

Tento cíl souvisí s rozvojem lidských zdrojů – rekvalifikace, modernizace systémů vzdělávání, seznamování s novými technologiemi, atd. To vše mělo vést k celkovému snížení nezaměstnanosti. Jediným fondem, jehož finanční prostředky mohly být použity na dosažení Cíle 3, byl ESF.

V České republice v programovém období 2004-2006 byly mezi jednotlivé Strukturální fondy, Fond soudržnosti a Iniciativy společenství rozděleny finanční prostředky v celkovém objemu zhruba 2 630,5 mil EUR.

Graf 1: Alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku pro programové období 2004-2006 podle oblastí podpory (v mil EUR, běžné ceny)

Zdroj: *Fondy Evropské unie: Fondy EU v ČR* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2003-2007 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/fondy-eu-v-cr>>.

Další reformní změnou bylo výrazné posílení role principu hodnocení a monitorování, zejména se jednalo o specifikaci požadavků a zavádění počítačových systémů pro monitorování a hodnocení a větší důraz na kvantifikaci dopadů a zavedení hodnocení v polovině programového období.

Je však třeba zdůraznit, že některé výchozí principy této reformy byly do jisté míry protikladné, zejména důraz na důslednější hodnocení a monitorování účinnosti a efektivnosti politiky soudržnosti. Nutnost respektování poměrně podrobných metodik a zvýšení požadavků na zajištění informovanosti veřejnosti představovalo spíše celkové zvýšení administrativní zátěže spojené s čerpáním podpory v rámci politiky soudržnosti. Podobně pouze na půli cesty skončily změny, které měly umožnit financování politiky soudržnosti po vstupu nových členských zemí, proto objem podpory pro tyto nové členské státy byl výrazně nižší, než pro její dosavadní hlavní příjemce.

Dosavadní vývoj regionální politiky EU lze tedy shrnout do tvrzení, že regionální politika EU začínala jako doplněk národních regionálních politik, zatímco s postupem vývoje se dostala do výrazné dominance. K podstatným změnám regionální politiky EU docházelo zpravidla v souvislosti s rozšířením Unie, proto byly logickým vyústěním změny realizované v následujícím programovém období 2007 - 2013.

6.5 Období 2007 - 2013²⁷

Nové programové období začalo být předmětem jednání již pět let před jeho samotným začátkem. Vzhledem k celkovým změnám v rámci EU bylo zřejmé, že situace pro programové období začínající rokem 2007 se bude výrazně odlišovat a proto politika hospodářské a sociální soudržnosti vyžadovala zásadní reformu. Diskuze začala především v návaznosti na zveřejnění tzv. *Druhé zprávy o hospodářské a sociální soudržnosti*, v které byly nastíněny dosavadní výsledky politiky, hlavní faktory regionálního vývoje a rovněž výhled do budoucna. Dále zde bylo uvedeno deset otázek, které měly sloužit jako základní

²⁷ *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*. Praha: MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2008. 28 s.

východisko pro diskusi o budoucí reformě. Významným pozitivem pro všechny v té době zatím jen budoucí členské státy EU tzn. i pro Českou republiku, byla možnost účastnit se této diskuze.

Obsah *Druhé zprávy o hospodářské a sociální soudržnosti* lze stručně shrnout do několika bodů:

- Zpráva konstatuje významné změny globálního kontextu pro celou EU a to zejména transformace ekonomiky směrem k oborům založeným na vědomostech a dále demografické stárnutí obyvatel vyspělých zemí.
- Zpráva vypočítává změny, které přinese rozšíření. Přes nemalý hospodářský růst některých kandidátských zemí přetrvává značný odstup od průměru států EU v konkurenceschopnosti a oblasti životní úrovně, rozdíly v úrovni socioekonomické vyspělosti se proto po rozšíření podstatně zvýší.
- Těžiště politiky hospodářské a sociální soudržnosti se přesune na východ. Hlavním výsledkem analytické části zprávy o výsledcích politiky soudržnosti je zjištění, že na úrovni členských států došlo ke sblížení v úrovni HDP na obyvatele, k čemuž nepochybně přispěla i tato politika. Naopak rozdíly mezi regiony uvnitř členských zemí i v EU jako celku se zvýšily.
- Nutnost důkladné reformy regionální politiky EU vyplynula konkrétně ze dvou výše zmíněných, do jisté míry navzájem protikladných skutečností, tj. prohloubení rozdílů mezi regiony uvnitř stávajících členských států EU a z nutnosti přesunout těžiště politiky hospodářské a sociální soudržnosti na východ.

Důležitou skutečností, kterou je možno vypočítat z údajů uveřejněných ve statistické příloze Druhé kohezní zprávy, je i změna průměru HDP na obyvatele v EU po vstupu kandidátských zemí, což má zásadní význam i pro posun hranice pro podporu podle Cíle 1, tj. 75 % průměru HDP EU. Z těchto údajů vyplývá, že nárok na podporu ztratila značná část dosud podporovaných regionů, takže v mnoha státech EU již není žádný region, který by měl nárok na podporu podle Cíle 1. Údaje mají velký význam i z hlediska možností čerpání podpory pro jednotlivé české regiony NUTS II od roku 2007.

Pro programové období 2007 – 2013 byly Evropskou komisí stanoveny dva hlavní zájmy a to podpora většího sociálního a ekonomického růstu a vytváření více pracovních míst ve všech regionech EU, což lze shrnout pod pojem podpora zaměstnanosti. Regionální rozvoj je v tomto programovém období postaven na třech cílech²⁸.

Cíl Konvergence

Tento cíl se svým pojetím blíží Cíli 1 z předcházejícího programového období a je určen k urychlení hospodářské konvergence nejméně rozvinutých členských států a regionů EU, ke zlepšení jejich podmínek pro růst zaměstnanosti a rovněž k podpoře inovací a rozvoji znalostí ekonomiky. Pod pojmem nejméně rozvinutých oblastí se stejně jako pro programové období 2000 – 2006 rozumí oblasti s HDP na obyvatele menším než 75% průměru EU²⁹. Pro Českou republiku to konkrétně znamená možnost podpory pro celé území tj. všechny regiony soudržnosti NUTS II vyjma regionu NUTS Praha. V rámci Cíle Konvergence je možné čerpat podporu z ERDF a rovněž z ESF.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl je určen i pro regiony, které svým HDP na obyvatele převyšují 75% průměru EU, tedy které nemají možnost čerpat podporu prostřednictvím Cíle Konvergence. V prostředí České republiky se to týká pouze regionu hlavního města Praha. Smyslem Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je plynule navázat na cíl předcházející dalším posilováním konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů. Je zaměřen na podporu ekonomických změn regionů a orgánů regionální správy s využitím inovačních projektů, zlepšování životního prostředí, předcházení rizik a zlepšování dostupnosti a zajištění služeb základního ekonomického významu. V rámci Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je možné čerpat opět z obou dvou strukturálních fondů využívaných v programovém období 2007 – 2013 tj. z ESF a ERDF.

²⁸ MAHOVSKÁ, Kateřina. *Fondy Evropské unie: Programy 2007-2013* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2003-2007, 12.12.2008 [cit. 2008-12-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>.

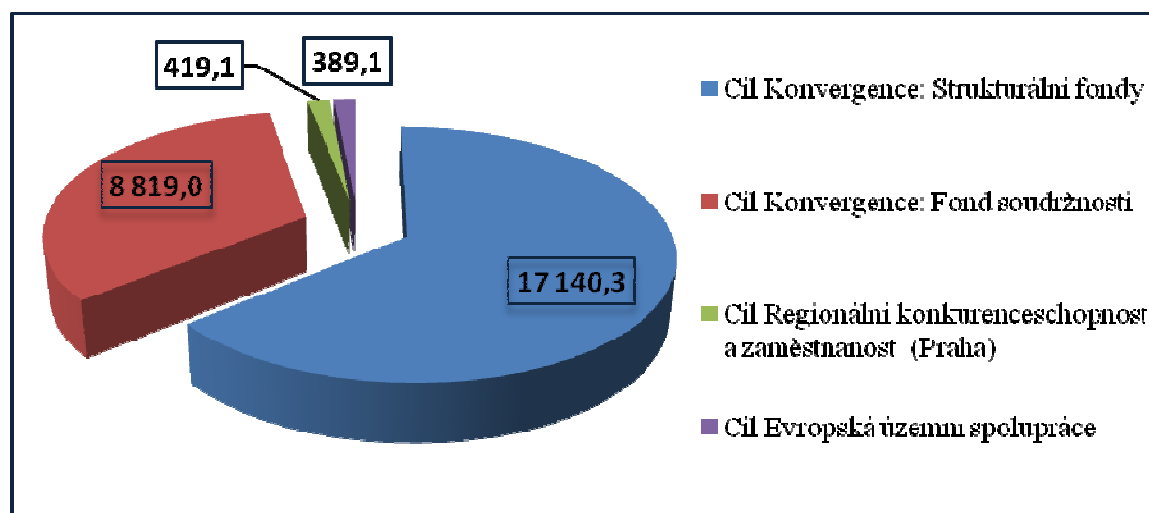
²⁹ Výjimku tvoří regiony s tzv. statistickým efektem, tj. regiony původních patnácti členských zemí EU, které mají vyšší HDP na obyvatele než 75% průměru EU25, ale nižší než 75% průměru EU15. Tyto regiony jsou rovněž oprávněny čerpat podporu v rámci Cíle Konvergence.

Cíl Evropská územní spolupráce

Zaměření třetího cíle by mělo přispět k harmonickému a vyváženému rozvoji na území EU. Tento cíl vychází z úspěšné Iniciativy INTERREG specializované na posilování přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce realizované v předcházejícím programovém období. V tomto případě se jedná o společné místní a regionální iniciativy, podporu rozvoje vědy a výzkumu, informačních společností, životního prostředí a výměnu zkušeností mezi regiony navzájem. Pod tento cíl patří celá Česká republika a to včetně Prahy, přičemž možnost čerpání podpory je opět jak z fondu ESF, tak z fondu ERDF.

V programovém období 2007-2013 by na základě podkladů Evropské komise mělo být v České republice rozděleno celkem zhruba 26 767 mil EUR.

Graf 2: Alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku pro programové období 2007-2013 podle oblastí podpory (v mil EUR, běžné ceny)

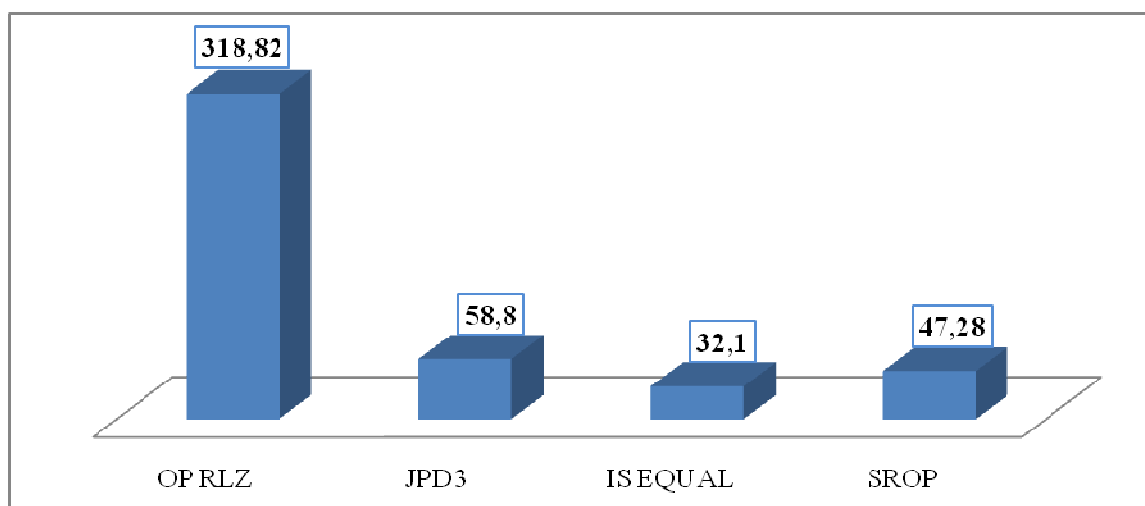

Zdroj: *Fondy Evropské unie: Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007-2013* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2003-2007 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/konecna-alokace-fondu-eu-pro-cr-2007-2013>>.

7. Evropský sociální fond v ČR

Tato práce se zaměřuje na poskytování dotací z jednoho ze strukturálních fondů a to z Evropského sociálního fondu. V programovém období 2004 - 2006 bylo v rámci tohoto fondu, tedy v oblasti lidských zdrojů možné čerpat finanční prostředky v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), Jednotného programového dokumentu pro Cíl 3 pro Prahu (JPD3), Programu Iniciativy Společenství EQUAL (IS EQUAL) a Společného regionálního operačního programu (SROP). Celkově byly z ESF v České republice rozděleny finanční prostředky ve výši 457 milionů EUR.

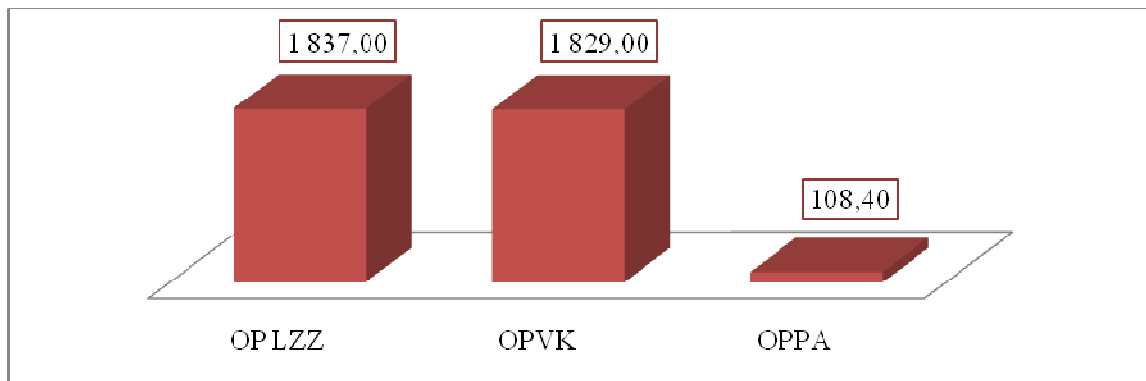
Graf 3: Rozdělení finančních prostředků ESF v ČR v programovém období 2004-2006
(v mil EUR)

Zdroj: *Evropský sociální fond v ČR: Operační programy 2004-2006* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2001-2008 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/04-06>>.

V období 2007-2013 jsou finanční prostředky z Evropského sociálního fondu rozdělovány mezi tři programy - Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ), Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK) a Operační program Praha – Adaptabilita (OPPA). Během tohoto právě probíhajícího programového období by mělo být v České republice z ESF rozděleno zhruba 3 774 milionů EUR.

Graf 4: Rozdělení finančních prostředků ESF v ČR v programovém období 2007-2013 (v mil EUR)

Zdroj: *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*. Praha: MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2008. 28 s.

7.1 Navrhování projektů³⁰

7.1.1 Projektový záměr

V úplném začátku je nutné vymezit, kdo může být žadatelem o dotaci resp. o finanční příspěvek v dané oblasti. V rámci ESF mohou být potencionálními žadateli všechny organizace zřízené v souladu s právním řádem ČR – právnické osoby a rovněž fyzické osoby, v obou případech se sídlem v České republice. V této diplomové práci jsem se zaměřila hlavně na proces využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU, specificky prostřednictvím právnických osob z kategorie malých a středních podniků.

Při přípravě projektu si musí zájemce o dotaci, tedy žadatel, nejdříve přesně formulovat projektový záměr. To znamená, že je třeba, aby měl přesnou představu o tom, co chce konkrétním projektem řešit, čeho chce dosáhnout, jaké jsou cíle projektu, jaké problémy napomůže realizací řešit a v neposlední řadě jakou cestou realizátor půjde, tj. jakých nástrojů přitom bude využívat. Zvolené řešení, které bude projekt nabízet, by mělo být optimální jak z hlediska ekonomického, tak technického i provozního. Je také nutné, aby dané řešení problému bylo dlouhodobě udržitelné.

³⁰ NETERITY. *EDotace.cz : průvodce světem finančních podpor* [online]. Brno: RAVEN EU Advisory, 2007 [cit. 2008-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.edotace.cz/>>.

Důležitou pomůckou pro to, aby žadatel zjistil, zda jeho projektový záměr skutečně spadá pod daný program, je takzvaný Prováděcí dokument, ve kterém může nalézt rovněž cílové skupiny a oblasti pomoci, kam má být finanční pomoc směřována. Po seznámení se s nároky a požadavky příslušného programu by měl žadatel také zvážit své časové, odborné a kapacitní možnosti tzn., na jak dlouho bude realizaci projektu plánovat, zda má dostatečné odborné zázemí pro realizaci, zda bude nutná spolupráce s externími dodavateli, zda má prostory pro realizaci daného projektu. Dále je potřeba si určit, jestli se žadatel omezí na realizaci projektu jen ve svém regionu působnosti či zda přistoupí k realizaci i v okolních regionech. V neposlední řadě je samozřejmostí respektování jak legislativy ČR, tak EU.

Před samotným zpracováním daného projektu a zároveň v jeho průběhu existuje možnost konzultace s řídicími orgány daného programu. Tento postup je bezplatný a může usnadnit práci jak žadateli, tak řídicímu orgánu. Již na začátku dlouhého procesu realizace projektu může konzultace pomoci při určení správnosti zaměření a může zodpovědět řadu nejasností. Žadateli může rovněž pomoci pravidelné sledování internetových stránek Evropského sociálního fondu www.esfcr.cz, kde je možné nalézt odpovědi na některé nejčastěji kladené dotazy v souvislosti s ESF.

Dalším krokem při přípravě projektu je důkladné prostudování výzvy a zadávací dokumentace k danému operačnímu programu. Tyto dokumenty již přesně a konkrétně stanoví podmínky, za jakých je možné projekt podat. Výzvy jsou průběžně zveřejňovány jak v tisku, tak na internetových stránkách ESF.

7.1.2 *Financování*

Pokud má již žadatel jasno v tom, kterým směrem se bude jeho projekt ubírat, stojí za zamyšlení rovněž otázka financování. Operační programy spadající pod jednotlivé strukturální fondy kalkulují vždy s několika modely finančních toků, přičemž k nejdůležitějším patří čerpání dotace formou záloh, tzv. ex-ante platby a čerpání dotace po ukončení projektu nebo jeho etap tzv. ex-post platby. V případě Evropského sociálního

fondů a konkrétních žadatelů z kategorie malých a středních podniků přichází v úvahu pouze zálohové platby, které jsou vhodnější pro financování takovýchto projektů.

Naopak ex-post platby jsou aplikovány u naprosté většiny podnikatelských investičních fondů. Tento způsob financování přenáší podnikatelské riziko na finanční instituci či partnera projektu, který projekt financuje, a tak jasně poskytuje větší bezpečnost poskytovateli dotace. Logicky tak žadatel podstupuje větší riziko a realizace projektu se pro něj stává rovněž nákladnější, vzhledem k použití cizího kapitálu. Tento způsob financování by měl však zajistit reálnost daného projektu žadatele a stejně tak jeho odhodlání projekt realizovat. Pokud žadatel disponuje vlastními zdroji je toto nutno doložit výkazem cash flow a často je v praxi vyžadován i výpis z bankovního účtu. V případě, že žadatel nedisponuje dostatečným kapitálem k financování projektu, může pro realizaci svých záměrů využít klasický investiční úvěr, úvěr na překlenutí dotace nebo investiční úvěr s využitím možnosti předčasné splátky. K doložení cizích zdrojů financování je nejčastěji vyžadován bankovní příslib, a to buď v podobě závazného bankovního příslibu či nezávazného prohlášení. Obvyklým způsobem financování je také kombinace výše uvedeného, tedy podílové krytí investice z vlastních a cizích zdrojů.³¹

7.1.3 Zpracování žádosti

V tomto okamžiku má žadatel přesný projektový záměr, ví jak ho bude financovat a logicky tedy následuje samotné zpracování žádosti. Nezbytností je seznámení se všemi požadavky, které musí žadatel při vyplňování žádosti, při vlastním předání a odeslání splnit. Jde jak o způsob vyplnění, tak o formální úpravu přihlášky spolu se všemi povinnými přílohami jako např. Doklad o právní subjektivitě žadatele, Prohlášení o bezdlužnosti vůči veřejné správě a zdravotním pojišťovnám, Prohlášení každého partnera o partnerství, Prohlášení malých a středních podniků o jejich velikosti a Přehled ekonomické a finanční situace žadatele, který je podnikatelským subjektem. Všechny

³¹ Chvojková, Anna, Květoň, Viktor a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovém období 2007 – 2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2007. ISBN 987-8/-86684-43-7

informace potřebné pro správné vyplnění žádosti jsou zpravidla uvedeny v tzv. Příručce pro žadatele, která je součástí podkladů v rámci výzvy pro předkládání žádostí u daného operačního programu. Všechny podklady a přílohy by měly být zpracovány v souladu se zde uvedenou doporučenou metodikou.

Zvláštní pozornost by žadatel měl věnovat monitorovacím indikátorům. Jelikož účelem dotací obecně je vždy podpořit nějakou problémovou či méně rozvinutou oblast slouží tyto indikátory k vyhodnocení účinnosti této podpory. Indikátory jsou v podstatě jakýmsi vyhodnocením stavu před a po realizaci projektu tzn. poskytnutí dotace. Jedná se např. o počet pracovních míst, podpořených osob, míru exportu před a po realizaci záměru apod. Každý z žadatelů by si proto měl již při psaní žádosti dobře promyslet, zda je schopen jím vytyčených cílů dosáhnout a následně je i udržet. Monitorovací indikátory jsou uvedeny v příslušném programovém dokumentu.

Žadatelům při samotném psaní projektu mohou také značně usnadnit práci hodnotící a bodovací kritéria, podle nichž jsou žádosti následně posuzovány. S pomocí těchto kritérií si v podstatě žadatel ujasní, na co je ve výzvě kladen důraz a čemu je tedy třeba se věnovat intenzivněji.

V poslední fázi, kterou představuje finalizace žádosti a její odevzdání je nejdůležitější pečlivě zkontrolovat, zda jsou vyplněny všechny náležitosti formuláře, zda jsou součástí všechny požadované přílohy a zda je žádost z formálního hlediska naprosto v pořádku. Poté už stačí jen takto kompletní žádost odevzdat na příslušném místě, a to do výzvou stanoveného termínu.

7.2 Hodnocení projektů³²

Projektové žádosti jsou hodnoceny ve třech etapách - nejdříve jsou kontrolovány všechny formální náležitosti žádostí, poté je posuzována přijatelnost a nakonec se

³² Evropský sociální fond v ČR: *Informace o systému hodnocení a výběru žádostí v rámci grantových schémat OP RLZ* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2001-2008 [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/file/4786/>>.

přístupuje k samotnému hodnocení takto vybraných žádostí na základě již zmíněných hodnotících a bodovacích kritérií. Ve většině případů podléhá hodnocení samotný žadatel o dotaci, kvalita, koncepce, inovativnost a udržitelnost jeho záměru a také kvalita a rozsah předložených pokladových materiálů k žádosti o dotaci.

7.2.1 Posouzení formálních náležitostí

Posouzení formálních náležitostí představuje kontrolu administrativního souladu a kontrolu formy žádosti. Je zde zkoumáno například, zda žádost byla dodána v tištěné podobě v požadovaném počtu vyhotovení, zda verze elektronické a tištěné žádosti jsou shodné, zda jsou v žádosti vyplněny všechny předepsané údaje či zda nechybí žádný z požadovaných podpisů oprávněných osob. Při nesplnění i jen jednoho z formálních kritérií je žadatel vyzván k doplnění či k nápravě zjištěného formálního nedostatku a to do deseti dnů. Pokud v této lhůtě nedoručí k nápravě je projekt vyřazen z dalšího hodnocení, o čemž je žadatel vyrozuměn.

7.2.2 Posouzení přijatelnosti

Tato etapa představuje kontrolu přijatelnosti projektu a žadatele, a to s ohledem na základní podmínky programu, finanční a legislativní předpoklady a principy strukturální politiky EU. Jde např. o to, zda žadatel splňuje definici pro konečného uživatele uvedeného v příslušném grantovém schématu, zda podporované aktivity a cílové skupiny projektu jsou v souladu s danou výzvou, zda podpora není plánována pro jiné než uznatelné náklady. Při hodnocení přijatelnosti je postup stejný jako při posuzování formálních náležitostí, tedy opět platí, že nesplnění i jen jednoho z kritérií znamená vyloučení projektu z následného věcného hodnocení.

V praxi posouzení formálních náležitostí a posouzení přijatelnosti probíhá současně. Tím je dosaženo větší efektivity v tom ohledu, že žadatel, jehož žádost nesplňuje kritéria přijatelnosti, není již dále vyzván k doplnění formálních náležitostí.

7.2.3 Věcné hodnocení

Poslední a stěžejní etapou hodnocení projektů je věcné hodnocení, které je prováděno externími hodnotiteli nebo hodnotící komisí. Každý projekt je hodnocen nejméně dvěma hodnotiteli a výsledek hodnocení je poté průměrem konkrétních hodnocení. Jestliže se však jednotlivá hodnocení výrazně odlišují, je žádost posouzena ještě dalším hodnotitelem a výsledné hodnocení je potom průměrem zbývajících hodnocení po vyloučení extrému. V případě hodnocení v rámci hodnotitelské komise představuje výsledné hodnocení konsensus všech členů komise.

Každý projekt je hodnocen na základě systému hodnocení, který je založen na souboru šesti kritérií, dále členěných na subkritéria. Každé subkritérium je specifikováno jak z hlediska konkrétního počtu bodů, které jsou mu přiděleny, tak z hlediska vazby na konkrétní část žádosti. Hodnocený projekt může dosáhnout maximálně 100 bodů, přičemž projekt musí dosáhnout minimálního výsledku 65 bodů proto, aby mohl postoupit do následného výběru. Kromě bodového hodnocení však hodnotitel posuzuje rovněž přiměřenost a hospodárnost rozpočtu projektu, jeho vliv na horizontální témata, soulad s vládní strategií či roli dodavatelů.

7.3 Rozhodnutí o přidělení finančních prostředků

7.3.1 Výběr žádostí

Na třetí etapě hodnocení projektů navazuje výběr žádostí prováděný výběrovou komisí, která rozhoduje o samotném poskytnutí finanční podpory z daného operačního programu a zároveň stanovuje její výši až do vyčerpání alokace pro dané kolo výzvy. Výběrová komise musí mít nejméně devět hlasujících členů, kterými u Operačního programu Rozvoje lidských zdrojů jsou zejména zástupci regionálních orgánů, sociálních partnerů, neziskových organizací a nezávislí odborníci, kteří nesmí být současně hodnotiteli projednávaných žádostí.

Komise vybírá z již vytříděných obodovaných žádostí, tj. z žádostí, kterým hodnotitelé přidělili minimálně 65 bodů. Povinností výběrové komise je přihlédnout při

výběru také k negativnímu vyjádření hodnotitelů, pokud bylo připojeno a k tomuto zaujmout stanovisko, které musí být uvedeno v zápise z jednání komise. Při rozhodování je respektováno pořadí žádostí vzniklé na základě zmíněného bodového ohodnocení. Pokud však v závažných případech komise rozhodne jinak a nevybere žádosti doporučené k poskytnutí finanční podpory, musí tuto skutečnost řádně, objektivně a transparentně odůvodnit. Důvodem pro neschválení projektu může být, jak již bylo řečeno, např. nesoulad s vládní strategií, negativní vliv projektu na horizontální témata či skutečnost, že partner je v podstatě skrytým dodavatelem. Projekt může být rovněž odmítnut v případě existence více projektů zaměřených na stejnou cílovou skupinu, a to nad absorpční schopnosti daného regionu.

Je rovněž možné, že projekt sice není odmítnut, ale o jeho výběru je rozhodnuto s podmínkou, což v praxi znamená, že u daného projektu musí být snížen rozpočet. Toto se děje v případě, kdy komise v rozpočtu nalezne určité výdaje, které dle stanovených pravidel nejsou považovány za uznatelné, nebo v případě, kdy hodnotitel či poskytovatel považují některou z položek rozpočtu za nepřiměřenou nebo nevhodnou. V takovémto případě pak záleží na žadateli, zda přistoupí na podmínky určené výběrovou komisí a žádost upraví tak, jak je touto komisí vyžadováno, nebo jestli se rozhodne od realizace projektu ustoupit.

I při odmítnutí žádosti však stále existuje možnost, že projekt bude nakonec z finančních prostředků operačního programu realizován. Žádosti vybrané výběrovou komisí, na které již nezbyly v daném kole výzvy prostředky finanční podpory, jsou totiž uloženy do tzv. zásobníku projektů, odkud mohou být později dle pořadí vybrány a realizovány, a to např. v případě, že některý z vybraných žadatelů odstoupí od svého grantového projektu. Asi poslední možností potom je nevybraný grantový projekt předložit opakovaně v dalším kole výzvy.

7.3.2 Informování žadatelů

Dovršením výběru žádostí je informování žadatelů o výsledcích rozhodnutí výběrové komise. Přičemž žadatelé musí být písemně informováni do patnácti kalendářních dnů od

nabytí pravomoci rozhodnutí výběrové komise. Žadateli je doručeno jedno ze tří možných druhů vyrozumění tzn.:

- *vyrozumění o schválení žádosti o finanční podporu,*
- *vyrozumění o výsledku výběrového procesu žádosti o finanční podporu – zařazení do zásobníku projektů,*
- *vyrozumění o výsledku výběrového procesu žádosti o finanční podporu - neschválení žádosti.*

Jak v případě zařazení do zásobníku projektů, tak v případě neschválení musí být přílohou vyrozumění rovněž informace o věcném hodnocení žádosti. V případě neschválení žádosti, musí vyrozumění vždy obsahovat jeho důvod, přičemž tento musí vycházet ze zápisu z jednání výběrové komise, resp. orgánu kraje.³³

Poskytovatel má samozřejmě povinnost informovat o výsledcích rovněž veřejnost, což se většinou děje prostřednictvím internetového portálu Evropského sociálního fondu v ČR www.esfcr.cz.

7.3.3 Dohoda o poskytnutí příspěvku

V případě, že projekt uspěje v konkurenci a je vybrán k realizaci, přistupuje se k podpisu Dohody o poskytnutí příspěvku. Tato smlouva stanovuje výši dotace a rovněž povinnosti, které vyplývají z jejího poskytnutí, dále pak procento spolufinancování z národních zdrojů a ze zdrojů EU, harmonogram, termíny, rozpočet, monitorovací indikátory apod. Podpisem této smlouvy se ze žadatele stává příjemce podpory. Je samozřejmostí, že během realizace musí být dodržována pravidla stanovená pro projekty financované ze strukturálních fondů EU jako např. pravidla pro výběr dodavatelů, povinnost dostatečné publicity či zásady pro vedení a archivaci dokladů, vztahujících se k projektu. Další nedílnou součástí realizace projektu se pro příjemce podpory musí stát

³³ U grantových schémat vyhlášených krajem výběrová komise vypracuje návrh seznamu vybraných projektů s uvedením výše přidělených finančních prostředků a zásobník projektů. Konečný výběr a schválení vybraných projektů pak na základě tohoto návrhu provedou orgány kraje, tj. rada a zastupitelstvo dle zákon č. 129/2000 Sb. za stejných pravidel jako výběrová komise. Orgány kraje však mohou rozhodovat pouze o projektech, které doporučila výběrová komise.

rovněž psaní monitorovacích zpráv spolu se sledováním na začátku jím stanovených monitorovacích indikátorů projektu, které uvádí již ve své žádosti. S tím souvisí i doporučení důkladně si smlouvu prostudovat a znovu se ujistit, zda je žadatel schopen splnit vše, k čemu se v projektu, a tedy i ve smlouvě zavazuje.

7.4 Průběh realizace projektu³⁴

V této fázi tedy již mluvíme o příjemci podpory, který podepsal Dohodu o poskytnutí příspěvku a je na počátku realizace svého projektu. Podpisem této smlouvy pro příjemce podpory v podstatě všechno teprve začíná. Až do tohoto okamžiku všechny jeho představy zůstávaly pouze na papíře, přičemž nyní se musí postupně stát skutečností, a to doslova. Vše, co si naplánoval, je nutno striktně dodržovat tak, aby projekt přinesl maximální užitek všem zúčastněným stranám. Je proto nutné se vyvarovat všech případných chyb, které by mohly vést ke snížení efektivnosti realizace projektu či dokonce k povinnosti vrátit přidělenou dotaci. Jako stěžejní orientační materiály by žadateli, respektive příjemci podpory měly sloužit Příručka pro žadatele, Příručka pro příjemce a v neposlední řadě Dohoda o poskytnutí příspěvku. Zatímco obě příručky jsou volně k dispozici v elektronické podobě na internetových stránkách vyhlašovatelů dotačních programů, předmětná smlouva mezi příjemcem podpory a poskytovatelem dotace je samozřejmě uložena v písemné podobě v archivu příjemce podpory jakožto základní dokument projektu. Ve druhé zmíněné příručce by příjemce měl nalézt konkrétnější informace o jeho povinnostech souvisejících se samotnou realizací projektu a konečně ve smlouvě by měly být všechny jeho povinnosti blíže specifikovány a již konkretizovány.

Pro úspěšnou realizaci projektu je nutné sledovat bezchybnost hlavně v oblasti zadávání zakázek tj. výběrových řízení a v oblasti tzv. dotačního managementu.

³⁴ NETERITY, *EDotace.cz : průvodce světem finančních podpor* [online]. Brno: RAVEN EU Advisory, 2007 [cit. 2008-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.edotace.cz/>>.

7.4.1 Zadávání zakázek

Úspěšná realizace výběrového řízení na dodavatele zboží, služeb nebo stavebních prací je možná jen po podrobném seznámení se s pravidly pro zadávání zakázek, platnými pro konkrétní dotační program, které žadatel najde v již zmíněných příručkách.

Zadávání zakázek může probíhat dvěma způsoby, a to buď v podobě:

- **Zadávání zakázek podle zákona o veřejných zakázkách**, pro které je základním dokumentem zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, který nabyl účinnosti 1. července 2006. Tento zákon je základním právním předpisem upravujícím, v souladu s právem Evropské unie, zadávání veřejných zakázek v České republice. To, zda bude žadatel v rámci svého projektu postupovat podle tohoto zákona, závisí na jeho osobním charakteru z hlediska zákona. Zjednodušeně lze říci, že postupovat podle zákona o veřejných zakázkách jsou povinni veřejní zadavatelé, dotovaní zadavatelé³⁵ a sektoroví zadavatelé³⁶.
- **Zadávání zakázek zjednodušeným způsobem** platí pro ostatní, kteří nejsou zadavateli dle zákona o veřejných zakázkách. Tento způsob výběrového řízení většinou probíhá formou výzvy k podání nabídek více potenciálním dodavatelům, u nichž je předpoklad splnění zakázky. Na základě předem stanovených požadavků je poté žadatelem nebo jím pověřenou komisí proveden výběr nejvýhodnější nabídky. Žadatel musí i zde dodržet základní zásady veřejného zadávání, kterými jsou transparentnost procesu výběru, nediskriminace a rovné zacházení se všemi účastníky a v neposlední řadě také hospodárnost výběru.

³⁵ Dotovanými zadavateli se rozumí právnické a fyzické osoby zadávající zakázku spolufinancovanou z veřejných zdrojů z více než padesáti procent za předpokladu, že zadávají nadlimitní zakázku na stavební práce nebo nadlimitní zakázku na služby související s touto zakázkou.

³⁶ Osoby podnikající v oblasti plynárenství, teplárenství, elektrotechniky, vodárenství, veřejných dopravních sítí a poštovních služeb na základě speciálních oprávnění, nebo pokud tuto činnost vykonávají pod dominantním vlivem jiného veřejného zadavatele.

7.4.2 Dotační management³⁷

Dotační management představuje ucelený systém kontroly plnění podmínek důležitých pro monitoring získané dotace a pomoc s administrativními úkony za účelem snížení možných rizik spojených s krácením či odebráním již schválené dotace. Je to v podstatě soubor povinností příjemce dotace jako např. vedení samostatné účetní evidence o projektu, zřízení samostatného bankovního účtu, povinnost archivace veškeré dokumentace minimálně deset let od ukončení projektu, pojištění předmětu dotace a v neposlední řadě také publicita projektu, která je pomyslnou červenou nití, táhnoucí se celou realizací, bez které by samotný projekt vůbec nemohl existovat. Taktéž neopomenutelnou povinností je zpracovávání pravidelných zpráv, které jsou základním zdrojem informací o pokroku v realizaci projektu a které zachycují vývoj, postup a realizaci samotného projektu jak po technické, tak i finanční stránce. Jedná se o tzv. průběžné zprávy o postupu projektu, etapové zprávy o postupu projektu, monitorovací zprávy a po ukončení projektu o závěrečnou zprávu o projektu. V případě finanční podpory poskytované z ESF je obvykle součástí monitorovací zprávy i žádost o platbu. Pokud dojde v monitorovacím období k podstatným či nepodstatným změnám v projektu musí být součástí uvedených monitorovacích zpráv rovněž popis těchto změn.

³⁷ HAVRÁNEK, Jan, FIBICHOVÁ, Zuzana, GROLIG, David. *Průvodce fondy EU 2007-2013*. Brno: [s.n.], únor 2007. 80 s. ISBN 978-80-903830-0-5.

8. Projekt „AKORD - Příprava zájemců a uchazečů o práci pro předem analyzovaný trh pracovních míst ve vybraném území“

V předchozí kapitole jsem se zabývala obecným postupem popisujícím krok za krokem realizaci projektu od jeho návrhu až po průběh a samotné ukončení, který je aplikovatelný na celou škálu projektů uskutečněných za finanční podpory Evropského sociálního fondu. Jelikož považuji za přínosné ukázat podrobněji postupy v jednotlivých fázích a hlouběji se zaměřit na problémy, kterým musí konkrétní realizátor projektu financovaného z ESF čelit, budu se zabývat jedním konkrétním podnikem, který se jako řada jiných stal žadatelem o finanční podporu z ESF a Státního rozpočtu ČR v rámci programového období 2004 – 2006.

8.1 Návrh projektu AKORD

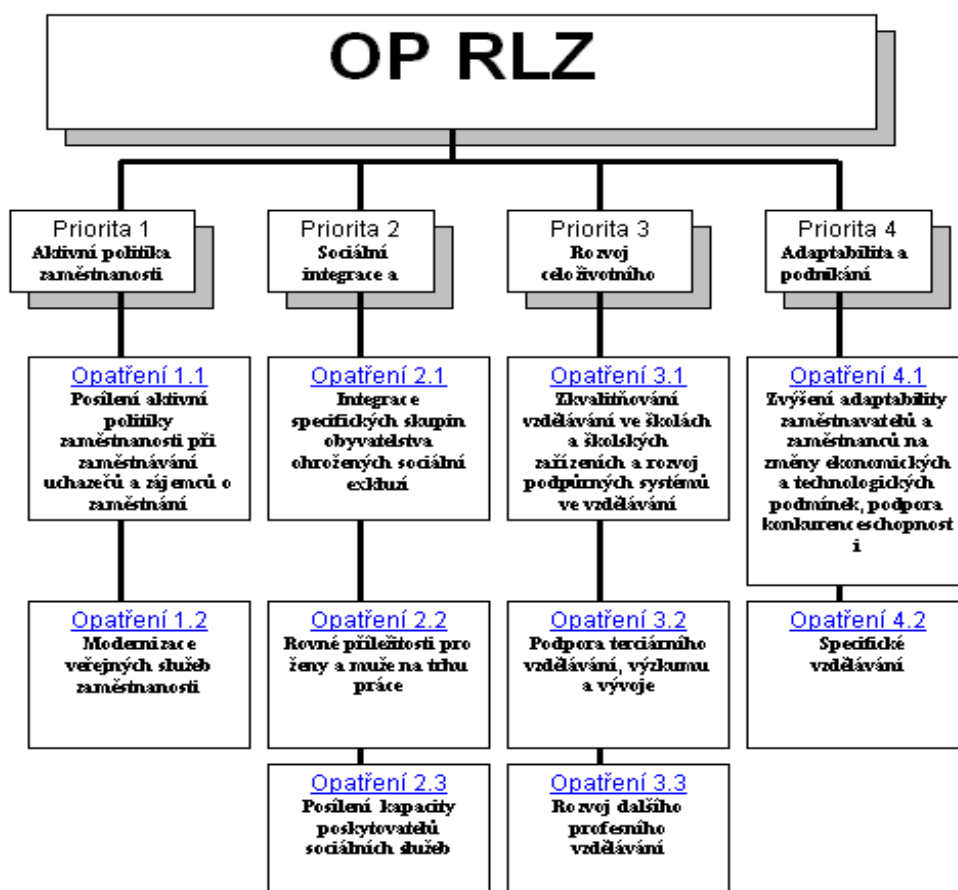
8.1.1 Příprava žádosti projektu AKORD

Podnik GARANCIA, s.r.o. Kolín je vzdělávací agenturou, která působí v regionu Kolín více než 16 let. Kromě rekvalifikačních kurzů ve vedení účetnictví, daňové evidence a počítačových kurzů se tento podnik zabývá rovněž aktivitami v oblasti rozvoje lidských zdrojů, kde spolupracuje s řadou zkušených lektorů. Podnik již v minulosti realizoval větší množství motivačních, psychologických a pracovních poradenských kurzů zaměřených na uchazeče o zaměstnání, přičemž výsledkem bylo úspěšné dlouhodobé zaměstnání více než poloviny z celkem 350 účastníků. Zkušenosti, které firma takto v průběhu let nabyla, vedly k rozhodnutí ucházet se o získání dotace z ESF pro činnosti v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Výsledkem byl schválený projekt RESTART spolufinancovaný z ESF a probíhající v letech 2005 až 2007, zaměřující se na motivaci dlouhodobě nezaměstnaných ve věku do třiceti let, evidovaných na Úřadech práce v Kolíně, Kutné Hoře, Nymburce a Praze-východ³⁸.

³⁸CYEX DESIGN. GARANCIA, s.r.o. Kolín [online]. 2007-2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://garancia.cz/akord/index.php?cat=prc=autor>>.

Úspěšný průběh realizace tohoto projektu byl jasnou výzvou pro pokračování v započatých aktivitách, tedy pro zpracování dalšího projektu v rámci stejného operačního programu. Mělo se tedy opět jednat o finanční podporu z Evropského sociálního fondu zaměřenou na nezaměstnané. Zde se nabízel stále ještě aktuální Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) konkrétně Opatření 1.1 - Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání v rámci Prioritní osy 1 - Aktivní politika zaměstnanosti.

Obrázek 1: Schéma Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů v rámci Evropského sociálního fondu pro programové období 2004 - 2006

Zdroj: *Evropský sociální fond v ČR: Operační programy 2004-2006* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2001-2008 [cit. 2008-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/04-06/oprlz/o-op-rlz>>.

Určitým rizikem tohoto kroku mohl být částečný časový souběh obou projektů, tedy zda bude technicky a personálně zvládnutelné realizovat oba projekty najednou.

Konkrétní podobu nový projekt dostával na základě průběhu realizace projektu RESTART. Z průběžných výsledků probíhajícího projektu bylo totiž zřejmé, že na trhu je stále místo pro dané aktivity. Proto se firma rozhodla jít více méně stejným směrem a pomoci tak regionu s aktivní politikou zaměstnanosti. Oproti prvnímu projektu byl ovšem zamýšlený rozsah aktivit širší a vzhledem k tomu došlo k omezení plánované působnosti jen na dva nejbližší regiony nejvíce postižené nezaměstnaností – tedy domácí Kolín a Nymburk. Vzhledem k sousedství obou regionů se tak do značné míry vyřešila otázka technické a personální zvládnutelnosti projektu. K jejímu vyřešení pak přispěla volba cílové skupiny projektu. V projektu RESTART byla stanovena velice úzká cílová skupina, což někdy způsobovalo problémy s personálním naplněním projektu z dané cílové skupiny a tedy i s plněním monitorovacích indikátorů. V případě projektu AKORD se proto žadatelé rozhodli pro širokou cílovou skupinu zahrnující jak všechny uchazeče o zaměstnání, tak i zájemce o zaměstnání tzn. osoby potencionálně ohrožené nezaměstnaností.

Záměrem bylo vytvořit projekt, který by analyzoval trh pracovních míst a trh pracovních sil v daném místě a čase. Poté mělo dojít ke vzájemnému porovnání a v souvislosti s ním k doškolování a rekvalifikaci pracovníků, kteří by byli rovnou směřováni na konkrétní pracovní místa, získaná z analýzy. S touto vizí se tedy jednatele společnosti obrátili jak na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, jakožto vyhlášovatele výzvy, tak na Úřad práce v Příbrami jakožto poskytovatele podpory a rovněž na Úřad práce v Kolíně a Nymburce, jakožto potencionální partnery projektu. Se všemi těmito institucemi konzultovali, zda je projektový záměr realizovatelný z finančních prostředků ESF, jinými slovy, zda je možné s takovýmto záměrem začít psát konkrétní projekt. Zjišťovali, jaké aktivity mohou být v rámci projektu prováděny, jaké cílové skupiny mohou být podporovány, o jak velikou finanční podporu mohou žádat, v jakém časovém horizontu by se měl projekt uskutečnit apod. Ještě před schůzkami s příslušnými institucemi samozřejmě

podnik provedl vlastní studium Příručky pro žadatele finanční podpory projektů OP RLZ, kde se snažil zjistit všechny potřebné informace. Velkou časovou úsporou při zpracování tohoto druhého projektu byla skutečnost, že Operační program Rozvoj lidských zdrojů a Prováděcí dokument k tomuto Operačnímu programu měl žadatel již prostudovaný díky tvorbě žádosti pro projekt RESTART.

Otázka financování projektu byla již předem vyřešena, jelikož v případě ESF probíhá financování metodou ex-ante tedy metodou zálohových plateb, což nevyžadovalo zajištění vlastních finančních zdrojů podniku.

8.1.2 Zpracování žádosti projektu AKORD³⁹

V okamžiku vyřešení všech otázek, které si podnik kladl v souvislosti s tvorbou projektu, mohl přistoupit ke stěžejní fázi a to k postupnému vyplňování formuláře žádosti o finanční podporu. Tento formulář žádosti v elektronické podobě byl dostupný na oficiálních internetových stránkách ESF www.esfcr.cz, kde žadatel musel provést registraci pro přístup do aplikace Benefit. Tato aplikace sloužila k vyplnění žádosti a v případě schválení projektu v ní příjemce podpory zpracovával rovněž monitorovací zprávy a vše co souvisí se samotnou realizací projektu. Součástí aplikace byl i návod na vyplnění a nápověda k jednotlivým polím žádosti. Užitečnou pomůckou pro psaní projektu byla hodnotící a bodovací kritéria, která v některých oblastech napověděla, na co se více zaměřit a které položky žádosti zpracovat více do hloubky. Firma se při vyplňování žádosti snažila také co nejvíce vyzdvihnout soulad projektu s globálním cílem Opatření 1.1. a rovněž koherenci s horizontálními tématy Operačního programu, kterými byly rovné příležitosti, udržitelný rozvoj, informační společnost a podpora místním iniciativám.

Oficiálně byl projekt nazván „AKORD - Příprava zájemců a uchazečů o práci pro předem analyzovaný trh pracovních míst ve vybraném území“, kdy vybraným územím byly okresy Kolín a Nymburk. Úřady práce v obou těchto regionech byly k projektu přizvány, a to jakožto partneři projektu.

³⁹ Viz. Příloha č.2 Formulář žádosti o finanční podporu z OP RLZ (vybrané části)

Harmonogram

Základní otázkou byl termín realizace projektu. Vzhledem k tomu, že ve třetí výzvě k Opatření 1.1. OP RLZ se nabízelo financování projektů nejdéle do června roku 2008, bylo nutné dobu trvání projektu přizpůsobit tomuto termínu, přičemž tato nesměla být delší než 24 měsíců. S ohledem na doporučení Úřadu práce v Příbrami bylo zahájení realizace projektu naplánováno až na 1. listopad 2006 a ukončení na 30. června 2008 tzn., projekt byl naplánován celkem na 20 měsíců. Dalším úskalím byla tvorba harmonogramu projektu s přesným plánem realizace jednotlivých aktivit měsíc po měsíci, přičemž bylo nutné brát v úvahu omezené kapacity, a to jak lidského faktoru, tak materiálního zabezpečení.

Nemalá pozornost byla věnována tvorbě monitorovacích indikátorů. Bylo přihlédnuto k aktuální situaci na trhu práce, k výsledkům předchozího realizovaného projektu a rovněž žadatel využíval zkušeností, které měl s cílovou skupinou již z minulosti. Takto byly v rámci předepsaných monitorovacích indikátorů naplánovány jejich konkrétní hodnoty.

Rozpočet

Další důležitou oblastí zájmu byla tvorba rozpočtu, které žadatel věnoval zvláštní pozornost. Samozřejmostí byl rozpočet na principu neziskovosti, která je hlavní charakteristikou projektů spolufinancovaných z ESF. Bylo nutné přesně určit, v jaké výši budou finanční prostředky na jednotlivé klíčové aktivity vynakládány. Pro sestavení rozpočtu se proto žadatel obracel na potencionální dodavatele pro zjištění orientačních cen zboží a služeb, o které měl v rámci projektu zájem.

Po zkušenostech s vysokou administrativní náročností při realizaci projektu RESTART, byl plánován větší objem finančních prostředků do osobních nákladů. Tento postup vycházel z faktu, že při realizaci zmíněného projektu se ukázalo, že časová náročnost, která je kladena na jednotlivé pracovníky projektu je větší než se očekávalo, vzhledem k velké administrativě, zejména při zpracování průběžných zpráv a monitorovacích zpráv včetně monitorovacích indikátorů, archivace, účetnictví, kopírování veškeré dokumentace včetně účetních dokladů, evidence, výkazů práce jednotlivých pracovníků apod. Rovněž finanční ohodnocení jednotlivých lektorů bylo v projektu

AKORD plánováno vyšší, a to 500 korun za jednu lektorskou hodinu. K tomuto navýšení bylo přistoupeno také na základě předchozích zkušeností. Žadatel se totiž v průběhu realizace projektu RESTART dostal do velmi problematické situace, když jeden z lektorů, se kterým byla domluvena spolupráce na celé trvání projektu, od této odstoupil a příjemce podpory tak byl nucen za něj v časové tísní hledat náhradu, čímž byl ohrožen bezproblémový průběh projektu.

Větší objem financí byl naplánován rovněž na publicitu, jelikož předchozí zkušenost ukázala, že tato je opravdovou prioritou při realizaci projektu. Tento závěr byl taktéž výsledkem kontroly, která byla u příjemce podpory provedena v průběhu realizace projektu RESTART. Tehdy kontrola upozornila na nedostatečnou publicitu jako např. nutnost označovat opravdu všechny dokumenty, související s realizací projektu logem ESF, při všech aktivitách mít viditelně umístěny vlajky EU a znaky ESF, nutnost striktního následování vizuální identity programu či nutnost dostatečné distribuce propagačních předmětů při všech aktivitách projektu.

Obrázek 2: Loga ESF a EU v černobílé a barevné verzi

Zdroj: NETERNITY GROUP. *Euroskop* [online]. Vláda České republiky, 2008 [cit. 2009-01-15].
Dostupný z WWW: < <http://www.esfcr.cz/folder/4636/> >

Výši a skladbu všech položek plánovaného rozpočtu bylo třeba podrobně promyslet s ohledem na to, že samotná realizace projektu byla plánována od listopadu 2006 až do června 2008, což znamenalo zohlednit vývoj cen v časovém horizontu dvou let.

Finalizace žádosti

Žádost bylo třeba vyplnit přesně, s dostatečnou pečlivostí a co nejsrozumitelněji, pro usnadnění jejího hodnocení. Žadatel po kompletním vyplnění formuláře proto nechal ještě žádost prostudovat nezávislé osobě, aby se ujistil, že bude jasně pochopen obsah projektu, jeho přínosy a způsob, jakým mají být dosaženy cíle projektu a jimiž projekt přispívá k dosažení cílů programu.

Takto zpracovanou žádost bylo nutné předložit jak v elektronické podobě, tak ve třech tištěných výtiscích, přičemž bylo striktně dbáno na dodržení všech formálních náležitostí včetně podepsání žádosti, jejího sešití, přelepení páskou v levém horním rohu, dále pak na to, aby listy výtisku žádosti byly pevně spojeny apod. Součástí žádosti musely být rovněž předepsané povinné přílohy označené pořadovým číslem a podepsané. Zároveň bylo nutné doložit ještě dvě další specifické přílohy k výzvě k předkládání žádostí o finanční podporu v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů Opatření 1.1. ve Středočeském kraji, kterými byly pro tento konkrétní případ:

- *Příloha č.1: Indikátory určené k hodnocení specifických kritérií*
- *Příloha č.5: Cílové skupiny Opatření 1.1. zahrnuté do projektu a jejich podrobná analýza*

Elektronická i tištěná forma žádosti včetně předepsaných příloh musela být doručena v zalepené obálce doporučenou poštou nebo expresní zásilkovou službou či předána osobně Úřadu práce v Příbrami, jakožto poskytovateli podpory. Také na označení obálky byly kladeny konkrétní požadavky, kromě adresy doručení musely být dále uvedeny tyto údaje:

- název programu – Operační program Rozvoj lidských zdrojů
- číslo priority a opatření – Priorita 1 – Aktivní politika zaměstnanosti Opatření 1.1
- číslo výzvy grantového schématu – 3. výzva

- plný název žadatele a adresa organizace žadatele – GARANCIA, s.r.o. Kolín, Karlovo náměstí 89, 280 21 Kolín 1

Takto kompletní žádost byla 26. května 2006 v 10:07 hod. předložena poskytovateli podpory, kterým byl Úřad práce v Příbrami a to formou osobního doručení. K tomuto způsobu doručení bylo přistoupeno vzhledem k časové tísní, neboť mezní termín odevzdání žádostí byl ve 12:00 hod. téhož dne.

8.2 Hodnocení projektu AKORD

O tom, jak probíhalo hodnocení předložené žádosti, mohl žadatel pouze usuzovat, jelikož první informací, kterou předkladatelé projektů dostali, byly až konečné výsledky o rozhodnutí výběrové komise.

Projekt byl nejdříve kontrolován v souvislosti s formálními náležitostmi a přijatelností, co se týče povahy žadatele, volby cílové skupiny apod. Jelikož byl již od počátku tvořen s přihlédnutím k těmto aspektům, nejdůležitější etapou hodnocení pro žadatele byla etapa následující, tedy věcné hodnocení projektu dle bodovacích a hodnotících kritérií. Avšak i zde se dal předpokládat soulad s požadavky, protože jak již bylo zmíněno, žadatel při tvorbě projektu ke kritériím přihlížel. V žádném případě však nelze říci, že by si žadatel byl stoprocentně jist schválením projektu. Vše záviselo hlavně na konkrétním počtu bodů, přidělených hodnotiteli a následně na výběrové komisi. Nicméně bylo očekáváno, že v hlavních otázkách by žádost měla být hodnocena kladně a to i vzhledem ke zkušenostem z probíhající realizace projektu RESTART.

8.3 Rozhodnutí o přidělení finančních prostředků projektu AKORD

Rozhodnutí výběrové komise o přidělení finančních prostředků jednotlivým žadatelům bylo učiněno v průběhu srpna 2006. Žadatel 4. září 2006 písemně obdržel vyrozumění o schválení žádosti o finanční podporu z OP RLZ⁴⁰, avšak jednalo se o schválení nižší částky než byla částka původně požadovaná a uvedená v Žádosti o finanční podporu z OP RLZ. Konkrétně výběrová komise určila snížit osobní náklady o dvacet procent s odůvodněním, že rozpočtované mzdy nejsou totožné se mzdami obvyklými v čase a místě realizace projektu. Další omezení se týkalo ohodnocení lektorů, které se mělo snížit o sto korun za hodinu. Posledním sporným bodem v rozpočtové kapitole Nákup služeb byly propagační předměty ve formě deštníků, které byly z rozpočtu zcela vyškrtuty. V celkovém efektu se takto jednalo o snížení rozpočtu projektu o třináct procent. Pro žadatele to znamenalo důkladně zvážit, zda i přes tuto změnu bude ochoten a schopen projekt realizovat. Největším problémem bylo snížení mezd, jelikož si byl vědom náročnosti projektu a opodstatnění výše požadovaných nákladů. Vysvětlení, že mzdy nejsou v místě a čase obvyklé nebylo namístě, protože tyto byly voleny skutečně dle aktuální situace na trhu práce v regionu. Proto bylo rozhodnuto situaci vyřešit tak, že mzdové náklady zůstanou zachovány ve stejné výši, avšak bude přistoupeno ke sníženým pracovním úvazkům. Pokud by totiž firma přistoupila na snížení mezd při zachování stávajících plných úvazků, byl zde reálný předpoklad, že se nepodaří sestavit kvalifikovaný tým, který by byl schopen při takové mzdě kvalitně úkoly splnit.

Dne 9. října 2006 byla tedy po úpravě rozpočtu projektu⁴¹ mezi Úřadem práce v Příbrami jakožto poskytovatelem a společností GARANCIA s.r.o., Kolín jakožto příjemcem podepsána Dohoda o poskytnutí příspěvku č. CZ.04.1.03/1.1.02.3/0024 ze státního rozpočtu ČR v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů spolufinancovaného ze státního rozpočtu ČR a Evropského sociálního fondu uzavřená na základě § 14 zákona č.218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých

⁴⁰ Viz. Příloha č.3 Vyrozumění o schválení žádosti o finanční podporu z OP RLZ

⁴¹ Viz. Příloha č.4 Upravený rozpočet

souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Dohoda o poskytnutí příspěvku)⁴².

8.4 Průběh realizace projektu AKORD

Realizace projektu dle harmonogramu započala 1. listopadu 2006. Dle plánu v prvních dvou měsících měly být provedeny veškeré přípravy včetně technického a organizačního zabezpečení tak, aby poté mohla úspěšně probíhat realizace projektu. Jak bylo již uvedeno, v průběhu samotné realizace bylo nejdůležitější soustředit se na dvě hlavní oblasti - zadávání zakázek a dotační management.

8.4.1 Zadávání zakázek u projektu AKORD

V případě zadávání zakázek byly základními principy, které musel příjemce dodržovat transparentnost, rovné zacházení a nediskriminace. V každém okamžiku bylo nutné řídit se Příručkou pro příjemce, kde byly uvedeny všechny potřebné informace. Dle Příručky bylo nutno rozlišovat mezi výběrem dodavatele na zakázky v následující předpokládané hodnotě

- a) *do 100 000 Kč bez DPH*
- b) *od 100 001 Kč do 500 000 Kč bez DPH*
- c) *od 500 001 Kč do 1 999 999 Kč bez DPH*
- d) *2 000 000 Kč bez DPH a výše*

Vzhledem k tomu, že se příjemce podpory neřadil do některé z kategorií zadavatelů dle §2 zákona č.137/2006 Sb. o veřejných zakázkách mohl při zadávání zakázek postupovat takzvaným zjednodušeným způsobem popsáním v Příručce pro příjemce.

Projektu AKORD se konkrétně týkaly pouze první dva typy zadávání zakázek, jelikož v harmonogramu nebyly plánovány žádné zakázky s předpokládanou hodnotou vyšší než 500 tisíc korun. V opačném případě by výzva k podání nabídek musela být

⁴² Viz. Příloha č.5 Dohoda o poskytnutí příspěvku č. CZ.04.1.03/1.1.02.3/0024

příjemcem podpory uveřejněna prostřednictvím oficiálních webových stránek Evropského sociálního fondu v ČR www.esfcr.cz.

ad a) Pro zakázky do 100 tisíc korun, nebylo nutné provádět výběrové řízení, stačilo pouze vybranému dodavateli odeslat objednávku bez jakékoliv smlouvy. S ohledem na pravidlo hospodárnosti však příjemce i pro tento typ zakázek prováděl průzkum cen a vždy vyhledával alespoň tři možné dodavatele, z nichž vybíral toho nejvhodnějšího. Potencionální dodavatelé byli vyhledáváni prostřednictvím internetu s ohledem na místo výkonu jejich činnosti. Tento postup nebyl dán Příručkou pro příjemce, ale byl doporučen poskytovatelem a poté byl striktně dodržován v průběhu celého projektu.

ad b) U zakázek v předpokládané hodnotě od 100 do 500 tisíc příjemce k podávání nabídek písemně vyzýval nejméně tři zvolené dodavatele, přičemž tato výzva musela být učiněna písemně či elektronicky. Všem dodavatelům byly poskytnuty informace o předmětu zakázky a zadávacích podmínkách ve stejném rozsahu, tzn. bez diskriminace. Poté byl nezávislou osobou vybrán dodavatel, přičemž vyhodnocení nabídek bylo prováděno vždy podle kritérií, která byla dříve zvolena v zadávacích podmínkách, a o tomto výběru byl učiněn zápis. Nakonec byla s vybraným dodavatelem sepsána smlouva⁴³. Příjemce podpory zároveň písemně informoval všechny oslovené dodavatele o výsledcích výběrového řízení.

Tímto způsobem byla v rámci projektu AKORD provedena tři výběrová řízení, a to na dodávku počítačů, poskytování bilanční diagnostiky a na rekvalifikaci pro řízení motorového vozíku.

8.4.2 Dotační management projektu AKORD

Prvním krokem v oblasti dotačního managementu bylo zřízení samostatného bankovního účtu znějícího na jméno projektu, dále pak bylo v účetnictví vytvořeno zvláštní středisko projektu a na všechny operace byly rovněž zřízeny speciální analytické účty.

⁴³ Viz. Příloha č.6 Dohoda o provedení rekvalifikace

Dle Dohody o poskytnutí příspěvku byl příjemce podpory povinen pojistit účastníky rekvalifikace a ostatních výukových činností. Byli tudíž pojištěni všichni klienti účastníci se projektu, a to pro případ odpovědnosti za škodu na jejich zdraví po dobu jejich účasti na poradenské a rekvalifikační činnosti a přípravy k práci.

Aby příjemce dostál své povinnosti nakládat s veškerým majetkem s péčí řádného hospodáře, pojistil zároveň přenosné počítače používané pro rekvalifikaci klientů v kurzu Práce na PC a v kurzu motivačním, a to i přesto, že nebyly nakoupeny z finančních prostředků poskytnutých pro projekt AKORD.

Celková administrativa spojená s projektem byla značně rozsáhlá. Například všichni pracovníci projektového týmu byli povinni vést si výkaz práce v rozpisu na každý jednotlivý den. Příjemce musel taktéž zadávat všechny nové klienty projektu do internetové databáze serveru Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Tuto databázi bylo nutné dále pravidelně aktualizovat. Bylo zaznamenáváno, v jaké fázi práce s klientem se příjemce podpory nachází, tzn., zda je klient zařazen do projektu, zda se účastní rekvalifikace, zda úspěšně či neúspěšně ukončil účast v projektu apod. Navíc v rámci konkrétní klíčové aktivity projektu byly pravidelně měsíčně vyhotovovány analýzy trhu pracovních míst a trhu pracovních sil pro oba dotčené regiony – Kolín a Nymburk. Na základě porovnání těchto dvou analýz byly realizovány konkrétní typy rekvalifikací. Každému klientovi byla pro přehlednost založena složka s veškerými dokumenty a souvisejícími informacemi, které byly postupně doplňovány v průběhu všech jím absolvovaných aktivit.

Monitorovací zprávy

Zřejmě nejvýznamnější a nejrozsáhlejší byla administrativa spojená s vypracováváním monitorovacích zpráv, jejichž součástí tvořilo zpracování monitorovacích indikátorů. Z Příručky pro příjemce vyplývala povinnost zpracování první průběžné monitorovací zprávy do třiceti kalendářních dnů po uplynutí prvních tří měsíců realizace projektu, tzn., průběžná monitorovací zpráva s pořadovým číslem jedna byla tvořena během měsíce února a musela být poskytovateli podpory předložena nejpozději do 28. února 2007. Dále pak do konce projektu následovalo ještě pět průběžných monitorovacích zpráv a

nakonec závěrečná monitorovací zpráva⁴⁴, která musela být odeslána dva měsíce po ukončení realizace projektu.

Hned při psaní první monitorovací zprávy narazil příjemce podpory na některá úskalí, kterým musel čelit. V prosinci roku 2006 totiž vstoupilo v platnost nové pojetí monitorovacích indikátorů – jednalo se o implementaci nové metodiky v této oblasti. Vzniklé změny monitorovacích indikátorů znamenaly mnohem větší administrativní zátěž pro příjemce, na druhé straně měly umožnit řídicímu orgánu resp. Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR lepší a přehlednější monitoring úspěšnosti projektů daného programového období. Příjemce byl tudíž nucen místo původních jedenácti monitorovacích indikátorů sledovat v konečném důsledku neuvěřitelných sto dvacet indikátorů. Pro tento účel byla vytvořena speciální tabulka následně využívaná v průběhu celého projektu. V ní byli přehledně zaneseni jednotliví klienti projektu a všechny aktivity, kterými postupně každý klient procházel. To vše bylo vztaženo vzhledem k věku klientů, jejich vzdělání, pohlaví atd. Vytvořená tabulka sloužila ke sledování počtu podpořených osob v jednotlivých oblastech, tedy např. kolik dlouhodobě nezaměstnaných klientů bylo zařazeno do projektu, kolik z toho bylo žen, kolik z toho bylo klientů nad padesát let věku apod. Tento systém sledování indikátorů byl vždy ke konci monitorovacího období aktualizován a poté sloužil jako zdroj pro získávání hodnot všech sledovaných monitorovacích indikátorů.

Samotné psaní monitorovací zprávy rovněž nebylo jednoduché, příjemce v ní měl popisovat průběh realizace projektu, pokroku, kterého dosáhl, problémy, se kterými se při realizaci setkal či změny projektu, které učinil. Součástí první průběžné monitorovací zprávy byly i smlouvy o partnerství s oběma úřady práce a rovněž pracovní smlouvy členů realizačního týmu. Každá z celkového počtu šesti průběžných monitorovacích zpráv pak obsahovala tyto přílohy:

1. Monitorovací ukazatele – sloužící ke sledování naplňování monitorovacích indikátorů

⁴⁴ Viz. Příloha č.7 Monitorovací zpráva 07/2008 (vybrané části)

2. Přehled uzavřených zadávacích řízení

4. Žádost o platbu

5. Soupiska účetních dokladů

6. Kopie účetních dokladů

7. Výpis z účtu projektu

8. Přehled čerpání uznatelných výdajů

V ojedinělých případech v případě potřeby byly součástí vybraných monitorovacích zpráv i následující dvě přílohy:

9. Přepočítaný rozpočet projektu

10. Přepočítaný harmonogram projektu

Vzhledem k počtu a povaze příloh měla průběžná monitorovací zpráva průměrně dvě stě devadesát stran, což jasně vypovídá o její administrativní náročnosti. Jen vytvoření všech potřebných kopií souvisejících s daným monitorovacím obdobím bylo časově velmi náročné. Je však nutné také upozornit na nesmyslnost přikládání Přílohy č.2, kdy i v případě, že se nic neměnilo na zadávacím řízení a žádné zadávací řízení již v monitorovacím období neprobíhalo, stále znovu se tato příloha připojovala a to ve stejné podobě. Bylo v podstatě pouze formalitou vždy znovu přílohu s aktuálním datem vytisknout, podepsat odpovědnou osobou a připojit k monitorovací zprávě.

Jednou z nejdůležitějších příloh pro příjemce byla Příloha č.4 Žádost o platbu. Jakožto projekt spolufinancovaný z Evropského sociálního fondu a Státního rozpočtu ČR byl projekt AKORD financován formou záloh tzv. ex-ante plateb. První platbu společnost obdržela na počátku realizace projektu, kdy bylo příjemci na nově zřízený účet poskytnuto dvacet procent z celkové poskytované finanční podpory. Při předkládání první monitorovací zprávy v únoru 2007 byla její součástí Žádost o platbu, kde byly nárokovány veškeré uznatelné výdaje, vynaložené při realizaci projektu během monitorovacího období listopad 2006 až leden 2007, to vše v souladu se schváleným rozpočtem. Až po kompletní a důkladné věcné a formální kontrole celé monitorovací zprávy byly tyto nárokováné výdaje příjemci proplaceny. Kontrolu i proplácení vykonával poskytovatel finanční podpory, tedy

Úřad práce v Příbrami. Tento systém proplácení byl pozastaven v okamžiku, kdy příjemcem obdržená finanční podpora dosáhla devadesáti procent její celkové výše. Zbývajících deset procent podpory příjemce mohl dle Dohody o poskytnutí příspěvku obdržet až po vypracování závěrečné monitorovací zprávy obsahující závěrečnou žádost o platbu a po její kontrole poskytovatelem podpory, tedy nejdříve přibližně tři měsíce po ukončení realizace projektu.

Závěrečná monitorovací zpráva hodnotila úspěšnost celého projektu a informovala o výsledcích a splněných aktivitách projektu, publicitě projektu apod. Součástí závěrečné monitorovací zprávy byla navíc zpráva z externího auditu, který byl po skončení projektu proveden. Tato zpráva tvořila přílohu č.10 závěrečné monitorovací zprávy s názvem Auditorská zpráva. Příloha č.9 Přepřacovaný rozpočet projektu a původní příloha č.10 Přepřacovaný harmonogram projektu již logicky nebyly připojeny.

Příloha č.9 Přepřacovaný rozpočet⁴⁵ musela být součástí monitorovací zprávy vždy, když došlo k sebemenší změně rozpočtu. Znamenalo to, že výše všech aktuálně nárokových uznatelných výdajů musela být shodná s předpokládanou výší výdajů stanovenou v žádosti nejméně šest měsíců před samotným začátkem realizace projektu. Splnění těchto podmínek bylo velmi náročné, vzhledem k měnícím se cenám, ale rovněž vzhledem ke skutečnosti, že plánovaný rozpočet byl sestaven opravdu ve smyslu slova plán. Tedy byly provedeny průzkumy cen jednotlivých dodavatelů a svědomitě bylo přistupováno k tvorbě cen jednotlivých položek v rozpočtu, ale následně bylo velmi náročné se přesně shodovat s cenou plánovanou rozpočtem. Pokud cena jakkoliv neodpovídala ceně předpokládané, plánovaný rozpočet byl přepřacován. Avšak každá i nepodstatná změna rozpočtu musela být zároveň oznámena v nejbližší monitorovací zprávě. Nepodstatnou změnou rozpočtu byl přesun prostředků v rámci jedné kapitoly rozpočtu či přesun prostředků mezi kapitolami, který nepřesáhl patnáct procent částky původního rozpočtu kapitol. V případě podstatných změn musely být tyto nejdříve

⁴⁵ Viz. Příloha č.8 Přepřacovaný rozpočet

odsouhlaseny poskytovatelem, přičemž při každé takovéto změně byla smlouva o poskytnutí příspěvku upravena písemným dodatkem.

Stejný postup platil i pro přílohu č. 10 Přepřacovaný harmonogram⁴⁶, která musela být rovněž součástí monitorovací zprávy při jakékoliv změně harmonogramu. Na základě této skutečnosti příjemce podpory došel k závěru, že při případné realizaci dalších projektů bude vhodné jednotlivé aktivity plánovat na celý průběh projektu, tedy neomezovat se jen na některé měsíce, čímž se vyhne případnému přepřacování harmonogramu.

V souladu s Příručkou pro příjemce a Dohodou o poskytnutí příspěvku byl příjemce projektu povinen archivovat veškeré dokumenty související s projektem, což znamenalo a znamená uchovávat nejen všechny smlouvy, ale i kopie účetních dokladů, různá potvrzení, průvodní materiály, a to na jednom místě po dobu minimálně deseti let od ukončení realizace projektu. Archivace má být prováděna ve smyslu § 31 a § 32 zákona o účetnictví číslo 563/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona jsou účetní jednotky, tedy příjemci podpory, povinny uschovávat všechny účetní písemnosti, projektově programovou dokumentaci, inventurní soupisky hmotného majetku a jiné dokumenty a doklady v písemné podobě či na technických nosičích dat. V případě výpočetní techniky je tato archivace představována zálohováním dat, která u příjemce podpory probíhala pravidelně na všech počítačích, používaných při realizaci projektu, a to jednou za dva týdny.

K archivaci po dobu minimálně deseti let se v Dohodách o provedení rekvalifikace⁴⁷ zavazovali i jednotliví dodavatelé projektu. Příjemce podpory však narazil na neochotu některých dodavatelů podřídit se těmto pravidlům daným Evropskou unií, které byly v této smlouvě zakotveny. Konkrétně se tak stalo při výběru dodavatele na rekvalifikační kurz Sváření. Podnik pokaždé kladl důraz na spravedlivý a hospodárny výběr dodavatelů a takto postupoval i v tomto případě. Avšak vybraný dodavatel nebyl již od počátku spokojen

⁴⁶ Viz. Příloha č.9 Přepřacovaný harmonogram

⁴⁷ Viz. Příloha č.6 Dohoda o provedení rekvalifikace

s koncepcí vzorové smlouvy pro dodavatele – rekvalifikační zařízení a kladl si různé podmínky. Jednou z jeho podmínek pro samotné podepsání smlouvy bylo odstranění článku, který se týkal povinnosti dodavatele archivovat související dokumentaci nejméně po dobu deseti let. V tomto okamžiku s dodavatelem byla přerušena spolupráce, jelikož příjemce podpory si nemohl dovolit nerespektovat pravidla daná Evropskou unií. K přerušení spolupráce došlo těsně před plánovaným počátkem rekvalifikace, což způsobilo značné problémy ve vztahu ke klientům, kteří byli připraveni započít rekvalifikaci v daném termínu. Proto bylo nutné v co nejkratším časovém horizontu najít jiného dodavatele schopného zajistit rekvalifikaci za stejných podmínek. Vše bylo ještě komplikováno skutečností, že každá nabídka dodavatele musela být odeslána poskytovateli podpory, který tuto nabídku musel schválit a přidělit danému dodavateli registrační číslo. Teprve na základě tohoto registračního čísla mohlo dojít k samotnému podepsání smlouvy s rekvalifikačním zařízením.

Publicita projektu

Jak již bylo řečeno, publicita projektu byla jednou z důležitých aktivit, které projekt provázely po celé realizační období. Příjemce podpory musel v rámci publicity projektu dodržovat pravidla vizuální identity. Základní parametry vizuální identity pro propagaci projektů spolufinancovaných z ESF byly obsaženy v tzv. Manuálu vizuální identity, kterým se příjemce podpory musel vždy řídit. Dle tohoto manuálu se muselo postupovat například při tvorbě reklamních předmětů, vizitek, propagačních materiálů, publikací a také při organizování různých informačních akcí jako např. workshopů se zaměstnavateli, konferencí apod.⁴⁸. Součástí propagačních materiálů musela vždy být informace, že projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu ČR. Samozřejmostí bylo umístění loga ESF a EU na všech materiálech souvisejících s realizací projektu. Pokud příjemce podpory chtěl na propagační materiál umístit rovněž logo firmy, bylo nutné dodržovat konkrétní proporce loga ve vztahu k logům ESF a EU a samotné umístění loga firmy muselo být v přesně určené vzdálenosti od log ESF a EU. Také na

⁴⁸ Viz. Příloha č.10 Inzeráty v tisku

barevnost byl kladen zvláštní důraz. Manuálem byl dán konkrétní odstín modré barvy, která měla být použita pro loga, v případě použití log černobílých byl rovněž určen jejich přesný design.

Na informačních akcích musely být viditelně umístěny vlajky EU a znaky ESF, aby tak bylo poukázáno na spolufinancování projektu Evropskou unií resp. Evropským sociálním fondem. Bylo samozřejmostí označit všechny dokumenty poskytované účastníkům akce logem ESF a EU. Asi nejdůležitější takto pořádanou akcí byla pro příjemce podpory závěrečná konference k projektu konaná v květnu roku 2008, kde byla prioritou opravdu dostatečná (někomu by se mohlo zdát až přehnaná) propagace ESF a EU, počínaje pozvánkami na konferenci, směrovkami k prostoru konání, umístění vlajek ve všech prostorách pořádání akce, označení všech materiálů poskytovaných účastníkům logy ESF EU apod.

Také při jakékoliv rekvalifikaci prováděné příjemcem byly viditelně umístěny stojany s logy ESF a EU. Účastníci projektu obdrželi propagační materiály s logem ESF EU v podobě propisovacích tužek, bloků, tašek apod. a byli vždy krátce seznámeni s Evropskou unií jako takovou, s jejím fungováním a zejména s Evropským sociálním fondem jakožto prostředkem regionální politiky EU.

Nezbytnost dostatečné propagace Evropské unie resp. Evropského sociálního fondu souvisela také s uznatelností nákladů projektu. Všechny náklady vynaložené na publicitu projektu byly financovány v rámci uznatelných nákladů projektu. Avšak při nesprávném postupu, např. nedostatečné publicitě, mohly být vynaložené náklady zpětně klasifikovány jako neuznatelné a příjemce by byl nucen uhradit náklady z vlastních zdrojů. V konkrétním případě závěrečné konference stačilo opomenout umístění stojánků s vlajkami EU a ESF do prostorů konání konference a veškeré vynaložené náklady by byly považovány za neuznatelné, jak nám sdělil zástupce poskytovatele podpory.

Problém nastal, když příjemce podpory měl některé materiály v barevném provedení, tedy s barevným logem ESF a EU, avšak poté v rámci úspory byly tyto materiály tisknuty

v černobílé verzi. Jednalo se například o výkazy práce jednotlivých pracovníků projektu, kdy barevný tisk byl určen pro verzi, odesílanou jako součást monitorovací zprávy poskytovateli a černobílý tisk byl uchováván u příjemce podpory. V případě černobílého tisku však vlajka Evropské unie byla černá s bílými hvězdičkami, avšak dle manuálu vizuální identity měla být v nebarevné verzi vlajka bílá s černými hvězdičkami. Na tento rozpor upozornil poskytovatel všechny příjemce teprve v průběhu realizace projektu. Příjemce podpory proto vytvořil samolepky s černobílou verzí log ESF a EU, které následně používal pro přelepy chybných log.

Obrázek 3: Logo ESF EU GARANCIA

Barevné logo

Černobílé logo - nesprávně

Černobílé logo - správně

Zdroj: interní materiály společnosti GARANCIA, s.r.o. Kolín

Kontroly

Poslední součástí průběhu projektu byly kontroly, kterým mohl být příjemce, v kterémkoliv okamžiku realizace projektu podroben. V návaznosti na Dohodu o poskytnutí příspěvku příjemce byl a stále je povinen v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů, nařízením Komise (ES) č. 438/2001 a nařízením Rady (ES) č. 1260/1999 vytvořit podmínky k provedení kontroly všech dokladů vztahujících se k realizaci projektu a poskytnout součinnost všem osobám oprávněným k provádění kontroly. Těmito oprávněnými osobami jsou poskytovatel a jím pověřené osoby, územní finanční orgány, Ministerstvo financí ČR, Nejvyšší kontrolní úřad, Evropská komise a Evropský účetní dvůr, případně další orgány oprávněné k výkonu kontroly. V případě projektu AKORD byla kontrola v průběhu realizace projektu provedena poskytovatelem, tj. Úřadem práce v Příbrami a po ukončení projektu územním finančním orgánem, tj. Finančním úřadem v Kolíně. Úřad práce v Příbrami zaměřil svou kontrolu na ověření správnosti realizace projektu podle projektové dokumentace a hospodaření s veřejnými prostředky ve smyslu ustanovení § 8a a § 11 odstavec 4 zákona o finanční kontrole. Finanční úřad v Kolíně prováděl daňovou kontrolu dle § 16 zákona č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků a zjišťoval, zda nedošlo k porušení rozpočtové kázně u prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu ČR v rámci OP RLZ spolufinancovaného ze státního rozpočtu ČR a Evropského sociálního fondu. V obou případech, kdy byl ověřován soulad údajů o realizaci projektu uváděných v monitorovacích zprávách se skutečným stavem, nebyly konstatovány žádné závady a nebyla stanovena žádná nápravná opatření.

Zajímavostí je, že v závěru projektu byla Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR příjemci telefonicky sdělena možnost provedení kontroly Evropskou komisí. Vzhledem k tomu, že jednotlivé monitorovací zprávy byly již odeslány poskytovateli – jejich obsah byl tedy dán, zaměřil se příjemce na kontrolu správnosti monitorovacích zpráv a souvisejících dokladů po formální stránce, a to především z hlediska dodržování pravidel stanovených v Manuálu vizuální identity. Velice podrobně byla zkoumána hlavička každého dokumentu, tj. umístění, velikost, proporce a barevné provedení log ESF a EU

(viz. výše) a v případě nesrovnalostí byly tyto napraveny. Teprve po dvou měsících bylo příjemci poskytovatelem sděleno, že Evropská komise si vyžádala fotokopie veškeré dokumentace související s projektem, na základě které bylo rozhodnuto, že Evropská komise kontrolu na místě neprovede.

8.5 *Výhled do budoucna*

Příjemce přirozeně chtěl zkušenosti, které nabyl při realizaci projektu AKORD využít i do budoucna. Očekával tedy a stále očekává zveřejnění nových výzev pro programové období 2007 - 2013, aby mohl přijít s novým projektem. Nově podaná žádost by měla být opět podána na projekt spolufinancovaný z Evropského sociálního fondu a Státního rozpočtu ČR. V programovém období 2007 - 2013 jsou pro ESF vytvořeny tři Operační programy, a to Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, Operační program Vzdělávání a konkurenceschopnost a Operační program Praha Adaptabilita. Dohromady tyto operační programy umožňují českým žadatelům získat z Evropské unie až 3,8 mld. EUR. Nejadekvátnější pro firmu GARANCIA s.r.o., Kolín se jeví Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost volně navazující na původní Operační program Rozvoj lidských zdrojů, který je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesního vzdělávání, na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti apod. Již dle Programového dokumentu pro OP LZZ bylo však zřejmé, že možnost podání výzvy je značně ztížena s ohledem na nový systém, kdy podstatná část výzev a tím i finančních prostředků je směřována na pověřené úřady práce, které budou žadateli o finanční podporu, respektive příjemci této podpory. Firma již od samotného počátku sledovala výzvy pro grantové projekty, avšak první výzva byla zveřejněna až v únoru roku 2008. Do současné doby bylo vypsáno pouze pět výzev pro grantové projekty a navíc v oblasti podpory Posílení aktivních politik zaměstnanosti stále výzva pro jiné než individuální projekty zveřejněna nebyla. Tato situace potvrzuje výše uvedenou skutečnost, kdy grantovým schémátům je věnována skutečně minimální pozornost.

Teprve 28. listopadu 2008 byla zveřejněna výzva č.31 k předkládání grantových projektů OP LZZ, avšak v rámci oblasti podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce. Tuto výzvu firma podrobněji zkoumala a na základě ní se chtěla pokusit vypracovat nový projekt. Avšak po bližším seznámení se s podmínkami výzvy a konkrétně po zjištění, že režijní náklady projektu jsou limitovány na takovou úroveň, že by se projekt stal ve věcně solidní úrovni ekonomicky nerealizovatelným, od tohoto záměru upustila.

V současnosti tedy není firmou sepisován žádný projekt, který by byl financován ze zdrojů ESF. Vzhledem k tomu, že většina finančních prostředků určených pro ESF v ČR v programovém období 2007 – 2013 je určena pro individuální projekty tzn. projekty realizované úřady práce, zaměřila se firma na výběrová řízení pro dodavatele v rámci těchto projektů. Konkrétně se zúčastnila výběrového řízení vypisovaného Úřady práce Kolín a Kutná Hora. V případě Úřadu práce Kolín již došlo k podpisu rámcové smlouvy na dodávku tzv. motivačních kurzů pro nezaměstnané. Úřad práce Kutná Hora ještě výsledky výběrového řízení nevyhlásil.

Výše zmíněná skutečnost, že finanční prostředky z ESF jsou v programovém období 2007 - 2013 určeny převážně pro individuální projekty, není dle mého názoru dobrým řešením. Ze statistik minulého programového období sice vyplývá, že úspěšnost využití finančních prostředků (zejména vlivem nezkušenosti a nejasností na „zadavatelské“ straně) nebyla příliš vysoká, ale právě proto by bylo vhodnější se v programovém období 2007 - 2013 poučit z předchozích chyb a pokusit se využít zkušeností z období 2004 – 2006. Jak řídicí orgán, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, tak jednotliví poskytovatelé podpory a zároveň i samotní realizátoři projektů by pak mohli být ve svém počínání efektivnější a v konečném důsledku by podpora z ESF mohla být mnohem lépe využita.

9. Závěr

V závěru své práce bych ráda zobecnila poznatky, získané jednak z výkonu funkce koordinátorky konkrétního projektu a jednak ze studia dokumentů, které se k problematice příjmu „evropských“ peněz vztahují. Dále bych chtěla sdělit své osobní postřehy, zejména z pohledu realizátora projektu a také bych se zmínila o změnách, ke kterým zřejmě dojde pro nadcházející programové období let 2007 – 2013.

Je přirozeně těžké či spíše nemožné dosáhnout objektivity, jestliže jsem měla možnost nahlédnout do procesu realizace jednoho jediného projektu, a proto v tomto závěru budu zprostředkovávat i názory lidí, se kterými jsem mohla při práci na projektu samém a při sestavování diplomové práce konzultovat.

V první řadě lze bez nadsázky říci, že vypracování projektu směřuje k profesionalizaci. Projekty prostě mají svůj „jazyk“, své zákonitosti a náročnost, což znamená, že je nemůže vypracovávat zdaleka každý. Uchazeči by si měli určitě rozmyslet, zda je efektivnější věnovat čas a peníze studiu při přípravě projektu (s rizikem neúspěchu) nebo svěřit sestavení projektu specializované firmě, která infrastrukturu této činnosti dokonale, profesionálně ovládá. Jde o vážné rozhodnutí, protože při pořizování projektů dodavatelským způsobem se uchazeč do značné míry vzdává dokonalé věcné promyšlenosti a myšlenkového vývoje, který práci nad projektem přirozeně pozitivně provází.

V každém případě však nápad, hlavní myšlenka a jádro věcné náplně musí být z dílny realizátora. Musí prostě vědět, proč do projektu jde, co je jeho cílem a pokud jde o podnikatelský subjekt, kde nese projekt zisk, pro který do projektu vstoupil. Zisk nemusí být vnímán jen absolutně. Může jím být i dokonalejší využití stávajících kapacit podniku, které se pro příslušnou činnost musí tak jako tak udržovat – počty lidí, výukové prostory, technika, dopravní prostředky apod.

Připustíme-li, že každý projekt má svou věcnou a finanční stránku, tak právě u projektů z EU je třeba se připravit na mimořádně důsledné řízení v obou těchto rovinách.

Monitorovací indikátory jakožto výstupy zejména věcné stránky projektu jsou neúprosňé, průběžně sledované monitorovacími zprávami a zpravidla i případné neplnění se ocitá pod sankcí. Podnik, který není silný v řídicích činnostech, nemá v realizaci evropských projektů naději na úspěch. Vše se musí podřídít náročným časovým harmonogramům, plánům a požadavku zpětné doložitelnosti, dohledatelnosti, ověřitelnosti. Finanční řízení projektu je ještě náročnější a trvale se odehrává pod rizikem neproplacení těch výdajů, které neodpovídají dokonale rozpočtu, rozsahu a někdy i časovému zařazení. Podnikatel se musí přizpůsobit všem podmínkám, které při nákupu a výběru musí podstoupit veřejná správa, tzn. vnímat, že při žádném nákupu nelze upřednostňovat dosavadní partnerské či obchodní vztahy apod. Právě tato náročnost při realizaci projektu by měla být realizátorům známa, protože i nadějný a přínosný projekt se může stát doslova finanční pastí...

Důležité pro mne bylo připomínat si, že jsem se dostala k problematice projektů v prvním programovém období po vstupu do EU. Viděla jsem zcela zřetelně jak se obě strany, realizátorská i zadavatelská (kontrolní) vzájemně ovlivňují a učí. Nedalo se navázat na zkušenosti projektů PHARE, protože ty měly zcela jiný charakter, náročnost a parametry. Naopak tu bylo spíše nebezpečí, že ti, kteří v projektech PHARE působili, podcení rozdílnost a budou mít tendenci pokračovat v tom, co znali z dřívějšíka...

V konkrétním případě projektu AKORD byla aplikace výchozích podmínek projektu zadavatele někdy až bigotní a v rozporu s logikou. Neexistovala prostě žádná zkušenost, do jaké míry lze být liberální v odchylkách, které přinesl během realizace život a které nemohly být při sestavování projektu předpokládány. Docházelo pak i k nepříjemným konfrontacím nad Příručkou pro příjemce podpory z OP RLZ, která sice konkrétní věc nezakazovala, ale zakázal ji prostě direktivně a s konečnou platností k finanční újmě realizátora zadavatel. Pokud jde o plynulost finančních úhrad pro realizátora, zvyšuje se při takovém postoji riziko podniku a vzniká možnost negativního ovlivnění stability běžné činnosti podniku jako takového. Jsem přesvědčena, že jsem se setkala s excesy, které jsou poplatné počáteční fázi práce s projekty hrazenými ze zdrojů EU. S postupujícím časem se

bude vytvářet jakási obecná „judikatura“ a obě strany, zadavatelská i realizátorská se budou ocítat na pevnější půdě.

Specielně ve věci projektů z ESF bude zadavatelská role klíčová: zadavatel musí velmi jasně vědět, jaké cíle sleduje ve výzvách, případně, bude-li sám zadávat dodávku do projektu, musí mít jasno, co od ní očekává. A stejně tak důležité pak bude umět toto vše srozumitelně a jednoznačně sdělit odborné veřejnosti. Kritéria výběru při výběrových řízeních na dodavatele musí mít jasné parametry, musí odpovídat zadání a nesmí diskvalifikovat či upřednostňovat případné uchazeče. Je samozřejmě možné nechat si dodavatelsky zpracovat výběrové řízení firmou, která se touto činností zabývá. Sama jsem však měla možnost prostudovat si zadavatelskou dokumentaci, která ve zcela zásadních věcech popírá logiku a nastavuje výběrová kritéria, která doslova postrádají smysl. Zadání si přitom nechal v tomto konkrétním případě zadavatel zpracovat u renomované advokátské společnosti. Za věcnou náplň takového zadání, logičnost harmonogramu, smysluplnost výběrových kritérií apod. by měl vždy odpovídat zadavatel, protože jeho pohled a znalost formální skladba projektu nenahradí.

Pro programové období 2007 - 2013 došlo zřejmě v oblasti ESF k dost zásadním změnám, protože tam, kde se očekávaly výzvy na podání individuálních projektů, se objevily, a to s dost značným zpožděním výběrová řízení na dodávky do projektů. Ze zadavatele se stal realizátor, který si však téměř celý projekt nechá vybraným dodavatelem zrealizovat. Už nyní se zdá, že to nebyl postup šťastný. Změna byla provedena zřejmě s cílem limitovat tu část nákladů, která je spotřebována na administraci projektu tak, aby co největší prostředky došly účelu, pro který byl projekt sestaven. To by bylo správné, pokud by se v odpovídající míře snížila i věcná náročnost administrace projektu. To se zřejmě v mnoha případech nestane, a tak místo aby se stavělo na zkušenostech získaných, začíná se (opět bez zkušeností) z jiného úhlu s něčím novým. Nemám odvahu tento postup hodnotit, protože jsem se nedostala přes všechnu snahu k nějakému hodnocení uplynulého programového období, na základě kterého se zřejmě k těmto změnám přistoupilo. Důvodů

změn mohlo být samozřejmě i více, např. změna postoje kontrolních orgánů EU, změna legislativy či předpisů, které tuto oblast upravují.

Je více než zřejmé, že aktuální programové období je posledním, ve kterém bude mít Česká republika a tedy i český podnikatel k dispozici takový objem finančních prostředků. Částka 17 140,3 milionů EUR určená pro realizaci projektů ze strukturálních fondů na území EU jasně vypovídá o tom, že je skoro povinností každé firmy na území ČR důkladně prozkoumat všechny možnosti využití těchto finančních prostředků, ať již pro zlepšení konkurenceschopnosti samotného podniku či pro realizaci projektu obecně prospěšného celé společnosti.

10. Summary

At first the thesis focuses on describing historical context of Czech Republic's entry to the European Union. It also specifies evolution of the relations of the Czech Republic and European Union, common commercial policy of Union, its Inner market and after-effects of the entry of Czech Republic to EU.

It is foremost aimed at characterization of historical evolution of European Structural Funds that serves as the financial instruments of the regional policy of the European Union. I paid attention to every individual structural fund and also to the principles of programming periods. It mainly concerns about the European Social Fund.

This thesis also describes the possibilities of Czech companies to apply for financial support from the EU. The practical part recounts the process from the beginning (which means decision to apply for financial support) through the completion of application form, evaluation of projects till the signature of agreement and the realization. This work should be able to serve as a guide for Czech companies, which would like to apply for the finance support from EU.

Key words:

The Treaties of Rome, Common commercial policy, Inner market, Regional policy, Structural funds, European Social Fund, Operation program, programming period, demander, final receiver

11. Přehled použité literatury

Monografie

1. *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*. Praha: MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci, 2008. 28 s.
2. Evropská komise. *Nové fondy, lepší pravidla – Přehled nových finančních pravidel a možností financování v období 2007-2013*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 24 s. ISBN 978-92-79-05617-8.
3. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 744 s. ISBN 80-7325-015-2.
4. HAVRÁNEK, J., FIBICHOVÁ, Z., GROLIG, D. *Průvodce fondy EU 2007-2013*. Brno : [s.n.], únor 2007. 80 s. ISBN 978-80-903830-0-5.
5. CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V. a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovém období 2007 – 2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2007. ISBN 987-8/-86684-43-7.
6. JAKUBCOVÁ, B., HRADIL, O., DUDA, M. *Česká firma v Evropské Unii – Proměňte své šance na větší hřišti*. Svaz průmyslu a dopravy ČR ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, CzechTrade, Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a Oborovou kontaktní organizací pro průmyslový V+V v ČR, 2004. 34 s. ISBN 80-9009-977-7.
7. KADLČÁK, R., ŠMEJKAL, V., URBAN, L. *Průvodce podnikatele Evropskou unií*. Praha: MZV ČR, 2000. 124 s. ISBN 80-85864-83-5.
8. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Příručka pro příjemce finanční podpory projektů OP RLZ*. 2. vyd. Praha : ŘO OP RLZ, 2007. 120 s. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/file/6178/>>.
9. POILLOT-PERUZZETTO, S., LUBY, M., SVOBODA, P. *Evropské právo a podnik*. Praha: Linde, 2003. 776 str. ISBN 80-7201-384-X.
10. TICHÝ, L., et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 928 s. ISBN 80-7179-430-9.

11. TÝČ, V., et al. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 288 s. ISBN 80-7201-631-8.

Elektronické zdroje

1. CYEX DESIGN. *GARANCIA, s.r.o. Kolín* [online]. 2007-2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://garancia.cz/akord/index.php?cat=prc=autor>>.
2. Čerpání strukturálních fondů v období 2004-2006. *Deník veřejné správy* [online]. 23.1.2008, OF 5/2007 [cit. 2008-12-21]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6303147>>. ISSN 1213-6336.
3. DOČKAL, V. Ústřední pojmy regionální politiky EU: Příspěvek ke studiu euroregionálního. *Středoevropské politické studie* [on-line]. zima 2004, roč. VI, č. 1 [cit. 2008-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>>. ISSN 1212-781.
4. *EurActiv.cz* [online]. Praha : EU-Media, 2004-2008 [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garancni-a-p>>. ISSN 1803-248.
5. *Europa - Portál Evropské unie* [online]. Evropská společenství, 1995-2008 [cit. 2008-09-10]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/index_cs.htm>.
6. *Evropský sociální fond v ČR : Informace o systému hodnocení a výběru žádostí v rámci grantových schémat OP RLZ* [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2001-2008 [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/file/4786/>>.
7. *Fondy Evropské unie : Fondy EU v ČR* [online]. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2003-2007 [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/fondy-eu-v-cr>>.
8. *Informace o systému hodnocení a výběru žádostí v rámci grantových schémat OP RLZ*. [online]. Praha : MPSV ČR, 2008 , 24.11.2008 [cit. 2008-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.esfcr.cz/files/clanky/3053/Informace_hodnoceni_vyber_zadosti_GP_OP_RLZ.pdf>.

9. *Lisabonská smlouva : smlouva pro Evropu 21.století* [online]. Evropská společenství, 1995-2009 [cit. 2009-03-16]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm>.
10. Logos. *BusinessInfo.cz*. [online]. Praha : Czechtrade, 1997-2008 [cit. 2008-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/evropska-unie/1000442/>>.
11. MAHOVSKÁ, Kateřina. *Fondy Evropské unie : Programy 2007-2013* [online]. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2003-2007 , 12.12.2008 [cit. 2008-12-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>.
12. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005 [cit. 2008-09-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/>>.
13. NETERNITY GROUP. *Euroskop* [online]. Vláda České republiky, 2008 [cit. 2008-09-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/>>.
14. NETERITY GROUP. *EDotace.cz : průvodce světem finančních podpor* [online]. Brno : RAVEN EU Advisory, 2007 [cit. 2008-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.edotace.cz/>>.
15. *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, duben 2004. 145 s. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/rps/pruvodce-fondy-eu>>.
16. *Zastoupení Evropské komise v ČR* [online]. Evropská společenství, 1995-2008 [cit. 2008-09-10]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/index_cs.htm>.
17. *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství* [online]. Evropská společenství, 1995-2008 [cit. 2008-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>>.

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kritéria pro MSP	26
Tabulka 2: Členění regionů NUTS dle počtu obyvatel.....	31

Seznam grafů

Graf 1: Alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku pro programové období 2004-2006 podle oblastí podpory (v mil EUR, běžné ceny)	37
Graf 2: Alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku pro programové období 2007-2013 podle oblastí podpory (v mil EUR, běžné ceny)	41
Graf 3: Rozdělení finančních prostředků ESF v ČR v programovém období 2004-2006....	42
Graf 4: Rozdělení finančních prostředků ESF v ČR v programovém období 2007-2013....	43

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů v rámci Evropského sociálního fondu pro programové období 2004 - 2006	55
Obrázek 2: Loga ESF a EU v černobílé a barevné verzi	59
Obrázek 3: Logo ESF EU GARANCIA	72

Seznam příloh

Příloha č.1	Dělení regionů NUTS v ČR
Příloha č.2	Formulář žádosti o finanční podporu z OP RLZ (vybrané části)
Příloha č.3	Vyrozumění o schválení žádosti o finanční podporu z OP RLZ
Příloha č.4	Upravený rozpočet
Příloha č.5	Dohoda o poskytnutí příspěvku č. CZ.04.1.03/1.1.02.3/0024
Příloha č.6	Dohoda o provedení rekvalifikace
Příloha č.7	Monitorovací zpráva 07/2008 (vybrané části)
Příloha č.8	Přepracovaný rozpočet
Příloha č.9	Přepracovaný harmonogram
Příloha č.10	Inzeráty v tisku